МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 120 (4288). Ера, 6 октябрь 1966 шу. Мах 2 кап.

ОКТЯБРА СИЙНА

ЮБИЛЕЙНИ ШЕРА НАКЪА ДОЛХАШ

ГРОЗНЕНСКИ РАЙОНА КОЛХОЗИЙН СОВХОЗИЙН КЪАХЬЕГАМХОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизаран дуьнен тIа эггара хьалхара Советски пачхьалкхен Коммунистически партин вIашагIъелла Владимир Ильич Ленин вачча дийнахьа дена 100 шу дизаран накъаболхаш, 1967 шу лаьтта леладелген хьайбай боалаьттаделбелген дIахо айдара, дикала хьокхамаш тоадара, юртбоахама производства дерригача доакъой рентабельность лакхъяра шу де лаьрхIал Грозненски района юрта боахама къахьегамхоша.

Лаьтта лелалара культура лакхъяра ларда тIа лаьрхIал 1967 шера хIара гектара тIара 19 центнер ялат чуэца, цу даькъе кIи 20 центнер, хьажкIий 23,2 центнер; хIара гектара тIара 190 центнер шекара свекла, 11,3 центнер ганарий, 170 центнер баьцалаарий яккхар духьа къовсам лоаттабе. Города къахьегамхошта хьалха кхачача баьцалаарий 1500 тонн яла.

Паччахьалкхенга 26950 тонн ялата, 24700 тонн баьцалаарий, 7000 тонн шекара свеклай, 4000 тонн ганарий йохка.

Лаьттанга дика хьувкъам балийтар духьа Iилманца ларда елла севообороташ юкъейоалае, агрохимически карташ оттадаь даха.

ХьатIахулча шера ялаташ дIадуврглолча лаьтташка 135,5 эзар тонн кхо тассен 9250 тонн минеральни удобренеш товсен. 25 эзар гектар долча лаьтта гурахьа дIадийнача ялаташта минеральни удобренешца овлашка кхоачаш йоаца полкормка е. Гурахьа дув дерригa ялаташ дIадувча стандартах долча цхьоалагIчен шоллагIчен классера, «элита» классера, цхьоалагIчен шоллагIчен репродукце фу тоссаш. мара дIа ца де. 1 ноябрь хьатIакхачалехьа 33700 гектар долча лаьтта зиьб аха.

КПСС ЦК майски Пленума решенеш кхоачаш а еш, оаха дешхар тIаан лаьтташка хий диллар ен уж доккъадарен, царна тIера кIотарган дIаяхара балхаш кхы а шерагIа доаржаде. Насосни станце новкъосталца 1967 шера кхы тIа а 1000 гектара тIа хий дилла. Хий декхача лаьттай хIара гектара тIара 25 центнер кIа 30 центнер хьажкIаши яха.

Общественни хьайбай боахам дегIабоалабелга фермай берригача къахьегамхой керттера декхар дархIа. Доахана продуктивность мамогга лакх а еш, 1967 шера хIара кхоабача Iаттагара 2170 килограмм шура яккха, хIара яхкача котама тIехьара 134 фуъ гулле. Паччахьалкхенга 22100 тонн шура, 4750 тонн дулх, 17500 эзар фуъ, 1085 центнер тха дохка.

Из декхар кхоачашдара доакъарий чIоагIа база вIашагIйолл оаха: бизза кхоачамбалла тIожа доакъараши силоси кийчъергья, хIаьта коа тIара оалхазараш лелаеча фермашка — комбинированни силос, эхьа йол кийчъергья дукхагIа.

Халача балхий процессашта механизаци яра, доакъарий база чIоагIъяра чотах хьайбаи коа тIарча оалхазарийн дерригa тайпаш лакха рентабельни хулга вIаштIехьдаккха.

Юртбоахама ерригача культурай хьувкъам, общественни хьайбай продуктивность лакх а еш, производствана специализаци а еш, къахьегам вIаштIехьбаккхара дикагIа йола формаш, Iилмана карагIлаьинараш, хьалха латта опыт юкъе а кхухьаш, 1967 шера къахьегама овсарле 10 процент лакхъелгеи продукци яккхарга дIабола мах 3 процент лохбелгеи Iалашде.

1967 шера паччахьалкхенга ялат, шура, дулх, фуаш, тха, кхы йола продукташ йохкара план Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дузача денга кхоачашъе.

Октябра сийна яхь а йоаржаяь, оаха лаьрхIал гурахьа дув ялаташ 10 октябрь тIакхачалехьа дIадийна даха, хIаьта тIехьа кхача культураш 7 ноябрь хьатIакхачалехьа чуийца яха. Доаханга Iа даккхийта дика кийчле, 15 октябрь хьатIакхачалехьа фермашта ремонт яь яккха. БIаьстан юхье дIадуврглолча ялатий фу укх шера 15 декабрь хьатIакхачалехьа кийцдаь даккха.

Социалистически декхараш тIайийцад юртбоахама хьалха латтарий районни совещане.

Сунженски района къахьегамхой социалистически декхараш

КПСС ЦК мартовски майски Пленумий решенеш кхоачаш а еш, Сунженски района къахьегамхоша къовсам лоаттабу ерригa юртбоахама производство дIахо айяр духьа. Сийлахьча юбилейна — Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара — баха боаггIача тайпара накъабахар духьа лаьцача социалистически яхьа юкъе а баха, цар шоашта тIаийцад укх тайпара социалистически декхараш:

Юбилейни 1967 шера хьувкъам чуэцарггболаш укх шера гурахьа дIадуа ялаташ 15-гIа октябрь хьатIакхачалехьа дIадийна даха, хIаьта бIаьстан юхье дIаюврггйолча ерригача культурашта 15 ноябрь хьатIакхачалехьа зябь аьха яккха. 1-гIа декабрь хьатIакхачалехьа бIаьстан юхье дIаюврггйолча культурай фу цIендаь даккха. 1967 шера лакха хьувкъам Iалашбар духьа кхашка 40 эзар тонн моттигерен 7,5 эзар тонн минеральнии удобренеш товса.

ХьатIадоагIача шера ерригача районе хIара гектара тIара 23,9 центнерал кIезигагIа доалаш ялат даккха, баьцадаараш — 178, ганараш — 14, сом — 76, коартолаш 100 центнер, хIаьта кхыча юртбоахама культурай хьувкъам лакхбе а.

Ялат кийчдара оттаяь чIоагIа паччахьалкхен план хIара культурана кхоачашъелга Iалашде. Планал совгIа 5 эзар тонн ялат дохка. Бизза кхоачам балла фуна, кхачанна, фуа лаьрхIа фондаш дIаоттае. Планал совгIа паччахьалкхенга 1950 тонн баьцадаарий, 1700 тонн коартолий йохка.

Общественни доахан дикагIа кхабарен дикагIа леладарен чотах хIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура 2100 килограммига дIакхоачае.

Шура, дулх, фуаш, тха кийчдара паччахьалкхен план 7-гIа ноябрь — Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дуза ди хьатIакхачалехьа кхоачашъе. Планал совгIа паччахьалкхенга 260 тонн дулха, 980 тонн щурий, 820 эзар фуъ, 90 центнер тхан йохка.

Оаха дика кхетаду, Советски Iаьдала юбилея сийна тIаийца социалистически декхараш кхоачашдаро тхоашкара хьинаре творчески къахьегалга, Iилманен хьалха латтача опытан карагIдаьннараш кхетамца юкъекхухьилга тхоашкара дIадехарггдолга. Механизаторий, колхозий кхашкарчен фермашкарчен къахьегамхой знанеши говзалли лакхъяра цар агрономен зоотехникен лардаш Iомаелга вIашдоаккхаргда. Трактористаш, комбайнераш, бригадираш, фермай заведующеш, юрта боахама специалисташ, кхыча квалификацей болхлой кийчберггба, хIаьта болх беш барий говзал лакхъергья.

Деррига низаши хьинари тIадохийтаргда колхозни лаьттан хIара гектар лакха хьувкъам луш хилийтара. Минеральнии органическии удобренеш хIара центнерах пайда дукхагIа юха хьабаргболча тайпара тессаргья.

СийрдагIа йоагийла бригадашта, фермашта, колхозашта юкъерча социалистически яхьа цIераш.

ХIанз сагота да юрташкарча къахьегамхой балхаш. Аьттув болаш эттача ханах пайда а эцаш, цар шоай деррига низаш тIадерзаду кхашкара балхаш бокъонца вIаштIехьдаьхан тIехдикен чакхдахара, доаханга Iа даккхийтара еш йола кийчо яь яккхара. Шоай цIейна — юрта боахама болхлой Ерригсоюзни денна дикача толамашца накъа болх царех дукхагIа бараш. Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара сийна къахьегама вахте а этта, оаха социалистически яхье бех Грозненски района а хIаьта иштта Украински ССР Херсонски областа Ново-Воронцовски района а къахьегамхой.

Декхараш дийца а дийца тIаийцад боахамий болхлой юкъарча собранешка а юрта боахама болхлой районни активе а.

ДАЬХЕННА — ДУКХАГIА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ

Юрта боахама тIехьаюсаш йола хьайбаш леладара дакъа дегIадоаладара низ тIабахийта къахьегаш ба республика хьайбаш леладеча фермай болхлой. Паччахьалкхенга дулх дохкара 9 бетта план 110 процент, шура — 111 процент, фуаш — 113 процент кхоачашъяьй, хIаьта паччахьалкхенга тха дохкара шера план хIанзле 105 процент кхоачашъяьй.

ДIадехача шераца нийсдича республика хьайбаш леладеча фермаша паччахьалкхенна 9 процент дукхагIа хьайбай продукци дIаеннай укх шера.

Паччахьалкхенна шура, фуаш дIадалара 9 бетта план кхоачашъяьй республика ерригача районаша. Хьайбай продуктивность лакхъеннай, хьайбаш кIезигагIа а дов, доакъар дукхагIа Iалаш а даьд республика ерригача фермаша.

ХIанз хьайбаш леладераште хьалхашка латта декхараш да, даьха толамаш чIоагIдаь ца Iеш кхы а совдахар, юрта боахама шу толамца чакхдаккхар.

ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКЦИ ЙОХКАРА ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯРАХ ЙОЛА

СВОДКА

	Дулх	Шура	Фуаш	Тха
Ачхой-Мартана	85	86	128	97
Ведана	81	127	105	83
Грозненски	78	85	83	114
Гудермесски	81	95	104	88
МалгIабика	73	91	129	88
Надтеречни	71	84	101	90
Наьсарен	78	95	111	109
Наурски	91	05	123	105
Ножай-Юрта	85	108	109	48
Советски	35	90	107	47
Сунженски	85	83	106	117
Урус-Мартана	03	97	97	75
Шаьла	82	87	84	98
Шелковской	82	90	97	108
Ерригача республика	81	89	94	105

Укх тIеххьарча массехк шера вIаштта шекара свеклай лакха хьувкъам кхебеш хьайоагIа «Джалка» яхача совхоза звеньевая Зубайраева Хунипат. Советски правительства лакха мах баьб цо хьийгача къин «За трудовую доблесть» яха медаль а дуккха грамоташ а ларца. Укх шера 35 гектар долча лаьтта къаьстта а лакха хьувкъам кхебаьб цо. Нагахьа санна планах хIара гектара тIара яккха лаьрхIа хиннар 180 центнер яле, цуп звенос юкъера лаьрхIача 300—350 центнер йоаккх. Из толам шишерIа хиннабац: ерригача звенос тIагIертта къахьегарах баьккхаб. БIаьстан юххье дена свеклана гIулакх де йолаелар звено, ханнахьа нийлхийр из, оасар дир. Малх доамах хьалбалларца дIаболабора болх звеной членаша. ХIаьта цу доллача хIамаша, бакъдар аьлча, дика пайда а белар. 20-гIа октябрь хьатIакхачалехьа свекла чуийца яккха лаьрхIад оаха, йоах Зубайраевас.

Цун звеноца ба свекла кхоява болх дешарца цхьана тарбеш бола болхлой а. Болх йистебаьнначул тIехьагIа сайрийнарча школе деша ух Мамаева Малика, Ташаева Зарган, Салейханова Манаш, кхыбараш.

Тешилга йоалл, звенона хьалхашка латта деррига декхараш цо сийленца кхоачашдергхиларах. Цхьа центнер юхе ца юташ паччахьалкхенна дIалургья свекла.

— Тхоай хьаьналча къахьегамах даьнна беркат дезача цIейна — Сийлахь-боккхача Октябра хетаду оаха, — йоах Зубайраевас.

М. АЛЬДИЕВ, тха собкор.

Сурта тIа: звеньевая Х. Зубайраева, комплексни бригада бригадир Джамалаев Татийца балха гIулакхашта дагайоалаш я. Звеной членаш А. Эдильханов, Гапаева Яха, А. Межидов свекла цIенъеш ба (аьрдехьа).

И. Плиева сурт.

РОССИЙСКИ ЯЛАТА 2 МИЛЛИАРДИ 572 МИЛЛИОНИ ПУНТ

Российски Федераце юрта боахама къахьегамхоша, КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) Пленумеи парте XXIII съездеи решенеш кхоачаш а еш, укх шера дикка дукхагIа даьккхад ялат, балхаш дика вIаштIехьдаьха чуийцаб хьувкъам, толаме кхоачашъяьй паччахьалкхенга ялат дохкара план.

Республика колхозашеи совхозашеи дениха дакъа лаьцад мехка ялатий ресурсаш алсамъяхара юкъе, 42 миллиони 127 эзари тонн (2 миллиарди 572 миллиони пунт) ялат дехкад паччахьалкхенга, 1966 шера оттаяь план дикка тIехкхоачаш а еш. Российски Федерацера иштта дукха ялат духхьашха нийцад паччахьалкхено. Керттера продовольственни культура — кIа 30,6 миллион тонн дехкад.

Къаьстта а деникхий толамаш даьхад 3693 эзар тонн ялата ехкача Алтайски края, 3654 эзар тонн ехкача Ростовски областа, 3288 эзар тонн ехкача Оренбургски областа, 3039 эзар тонн ехкача Краснодарски края, 2665 эзар тонн ехкача Волгоградски областа, 2106 эзар тонн ехкача Ставропольски края, 1867 эзар тонн ехкача Омски областа, 1773 эзар тонн ехкача Башкирски АССР, 1739 эзар тонн ехкача Челябински областа, 1515 эзар тонн ехкача Новосибирски областа, 3288 эзар тонн ехкача Курганси областа, 1366 эзар тонн ехкача Красноярски края, 1252 эзар тонн ехкача Воронежски областа колхозашеи совхозашеи.

Дукха ялат кхаьчад паччахьалкхенга Куйбышевски областа, Татарски АССР, Пензенски, Тамбовски, Курски, Белгородски, Тюменски, Кемеровски, Ульяновски, Липецки областий, Калмыцки АССР, Орловски, Читински, Рязански, Тульски, Амурски, Тамбовски областий а колхозашкареи совхозашкареи.

Паччахьалкхенга ялат дохкара оттаяь планаш кхоачаш а тIехкхоачаш а яьй Свердловски, Пермски, Кировски, Горьковски областаша, Удмурдски АССР, Бурятски АССР, Брянски областо, Дагестански АССР, Тувински АССР, Москвоски, Смоленски областаша, Чувашски АССР, Калинински областо, Марийски АССР, Калужски, Владимирски, Псковски, Ивановски, Ярославски, Калининградски, Новгородски, Ленинградски, Вологодски, Костромски областаша, Хабаровски края.

Ялата хьувкъам лакхбарен из дукхагIа деникхарен даькъе толамаш даьхад республика колхозхоша, совхозий болхлоша, механизатораша, специалисташа, юрта боахама берригa къахьегамхоша шоай хьинар ца кходеш къахьегар, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, советски юртбоахамеи органаша беиха политически организаторски болх бар бахьан долаш.

Ялаташ, чуэцачеи кийчдечеи колхозашта а совхозашта а дикка новкъостал даьд городийи промышленни центрийи къахьегамхоша. ТIагIертта къахьийгад ялаташ дIачуийдеча пунктийи элеваторийи, автомобильни, машиннаькъа, форда наькъа транспорта болхлоша.

Казахстански ялата миллиарди 15 миллиони пунт

Казахски ССР юртбоахама къахьегамхоша, КПСС ЦК мартовски Пленумеи парте XXIII съездеи решенеш кхоачаш а еш, укх шера ялата культурай дика хьувкъам кхебаьб, балхаш дика вIаштIехьдаьха чуийцад ялаташ, толаме кхоачашъяьй паччахьалкхенга ялат дохкара план.

Республика колхозашеи совхозашеи деникха дакъа лаьцад мехка ялатий ресурсаш алсамъяхара юкъе, 16,6 миллион тонн (1 миллиарди 15 миллиони пунт) ялат дехкад паччахьалкхенга, 1966 шера оттаяь план дикка тIехкхоачаш а еш. Иштта дукха ялат хIанзалца паччахьалкхенга цIаккха а дехнадац республика ахархоша. Дикача кIи 14433 эзар тонн ялата кхаьчай Даьхенга.

Паччахьалкхенга дIахо а дохкаш латт ялат.

РЕСПУБЛИКА ЮРТА БОАХАМА БОЛХЛОЙ АКТИВА СОБРАНИ

Селхан Грозне хилар Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама болхлой актива собрани. ГулбеннарашагIа ладийгIар КПСС обкома секретара нов. **М. И. Абубакарова** «Советски Iаьдала 50 шу дизара даха мадоагIа накъадахара республика юрта боахама болхлой декхарех» лаьца яьча доклададага.

Доклада пренешка къамаьлаш дир: КПСС Наурски райкома секретара нов. **Помидаева**, КПСС Урус-Мартана райкома секретара нов. **Габисова**, Грозненски районни юртбоахама производственни управлене начальника нов. **Горошкос**, КПСС Наьсарен райкома секретара нов. **Целебева**, Сунженски района XIX партсъезда цIерахча колхоза председателя нов. **Шумилова**, «Ачхой-Мартана района «Самашкинский» совхоза директора нов. **Дышниева**, республика юрта боахама министра нов. **Илюхина**, Шаьла района «Шалинский» совхоза директора нов. **Шахбиева**, КПСС Надтеречни райкома секретара нов. **Бецеие**, Шелковской районни юртбоахама производственни управлене начальника нов. **Самарское** Гудермесски района «Октябра 40 шу» колхоза председатела нов. **Осмаева**.

Советски Iаьдала 50 шу дизара сийна социалистически декхараш тIаийцар собране дакъа лаьцараша.

Собране къамаьл дир КПСС обкома хьалхарча секретара нов. **С. С. Апряткина**.

Собране хиннарашта концерт оттадир.

Юрта боахама болхлой актива собранех йола отчет газета тIа арайоаккхаргья.

ВЦСПС ПЛЕНУМА СОЦАМ

КЕРТТЕРДАР — НАХАЦА БУ БОЛХ

27—28 сентябре хиннача ВЦСПС X пленумо соцам тIаийцар «Профсоюзий организаторски болх чIоагIбара хьакъехьа». Пленумо белгалдаьккхар, профсоюзни организацей болх хоаламболашагIа хиина хилар. Низза гIа кхоачашъю коллективни кулгаллара принципаш, профсоюзни демократе дIадехараш. Тоаенйай профсоюзни органий кулгалдеча кадрай состав, актива мугIараш лакхдеипал.

Профсоюзни организацеша хьинаре дакъа лоац производства планировани эргаьккха тоаярах экономически стимулировани чIоагIъяран парте чакхъяха оттаяь мероприятеш кхоачашъеча. Боахама доаллара кердача структурага хьежжа вIаштIехьъяьккхай ерригсоюзни социалистически яхь, хийцай коллективни договораш дара порядок, тоабеннаб цун чулоацам.

Профсоюзий советашеи комитеташеи шерра пропаганда ю КПСС XXIII съезда решенешта, болх бу къахьегамхой политически культурно-технически боарам лакхбара, къахьегамца коммунистически гIулакхаш хургдолча уйланца уж хьалкхебара. Дукха хIама ду къахьегама дисциплина чIоагIъяра.

Цунца цхьана, йоах соцам тIа, профсоюзни организацей балха тIа хIанз а да дукхача хьале организаторски болх эсала хилар бахьан долаш нийслуш дола дикка доккхий кхоачамбоацараш.

Цхьайолча фабрично-заводскойи моттигерчеи комитеташа предприятейи организацейи шоай тайпара башхалонаш теркал ца еш бу болх, кот гIортолга кIезига ю активах, кхоачамболлаш кулгаллац цеховой комитеташта, профгруппашта, массазарча комиссешта, къахьегамхой творчески объединенешта. Профсоюзни комитеташа, болхлойн гIулакхерча наьхеи уйла массаза а йизза тIаяхийтац предприятешта гIишлошта, учрежденешта хьалхашка латта лоархIамера декхараш кхоачашдара.

Профсоюзий дукхача фабрично-заводскойи моттигерчеи комитеташа биззача боараме пайда эцац производства, болхлойн гIулакхерча наьхеи къахьегама а быта а дешаш кхоачашдара даькъе шоашта еннача бокъонех. Къахьегама законодательство телхаеш йола факташ шоашта гушшехьа а тIехъювл уж, йоаггIаш йола принципиальность йолаш а тIагIорташ а яц къахьегам лорабелгеи кхерамален техникеи тоаяра, къахьегамхой законни бокъоний га даккхара.

Профсоюзий центральни, дукхача республикански, краевой, областной комитеташеи советашеи, белгалдаьккхар пленумо, хIанз а мело ю ший болх боахама доаллара кердача хьалашка хьежжа хувцара гIулакха. Дукхача моттигашка кIезига ювваенна я уж юххьанцарча профсоюзни организацешца, цар кхоачамболлаш Iомаяц фабрично-заводскойи моттигерчеи комитетий балха опыт, динза даргдоаца новкъостал дац царна, кIиръяь заседанеш ю.

Организаторски болх эргабаьккха тоабар, йоах пленума соцам тIа, — профсоюзий комитетийи советийи лоархIамегIара декхар. Пленумо белгалдаьккхар, профсоюзий балха тIа толам балга эггара хьалха планаш кхоачашъеча, советски сага — коммунистически общество хьалъеча хьинаре дакъа лоацачун къахьегам вIаштIехьбоаккхача болх беш йолча юххьанцарча организацей балха боарамах тийша хилар.

Профсоюзий организаторски болх халкъа боахам дегIакхувлара, паччахьалкхен планаш увттаечеи кхоачашъечеи, производствана доалдеча, къахьегамхойи гIулакхерча наьхеи къахьегами быти вIаштIехь йоаккхача, къахьегамхошта юкъе бу кхетама болх тоабеча цар хьинарегIа дакъа лапара декхараш кхоачашдечарча цар лоархIамца тарлуш хургбола гIулакх вIаштIехьдаккханза даргдац.

Профсоюзий организаторски балха керттера декхар — пятилетка толаме кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсаме къахьегамхой творчески инициативеи хьинари лакхдар, халкъа боахам кхы а сихагIа дегIакхувлара, советски халкъа хьалторо лакхъяра шерра никъ Iалашбеш йола, парте кийчъяь экономически политика принципаш чакхъяхар.

Нахацара болх мамогга тоабе, производства эффективность лакхъяр, керттерча фондех пайда эцилга тоадар, производственни мощносташи оборудованни сихагIа болх бе йолалийтари караерзаяри, экономе режим кхоачашъяр, къахьегама овсарлен лакха темпаш Iалашъяр духьа лоаттабеча къовсама къахьегамхой оарцагIбаха боагIа, йоах соцам тIа, профсоюзий советашеи комитеташеи.

Профсоюзий советийи комитетийи организаторски балха мах бе беза заседанеш, совещанеш дукха чакхъяьха, соцамаш дукха тIаийца хиларга хьежжа а ца беш, производство дегIакхувлаш даьхача хьалдача толамашка, планаши социалистически декхараши кхоачашдарга, къахьегамхой балха, царна деча бытовойи культурнии гIулакха хьалаш тоадарга хьежжа.

Профсоюзаша социалистически яхьа кулгаллара болх тоабанза барг бац. Йоакхо дукхагIа е еза хIараней яхь дегIакхувлара, Iалашде деза цунах хьахиннараш шерра дIадовзийтилга, яхье дакъа лоацарашта новкъостал де деза тIаийца декхараш цар кхоачашдара.

Профсоюзни организацеш декхарийла я Советски Iаьдала 50 шу дизара сийна шерра яхь йоаржае, новаторашеи хьалха латтача предприятешеи дIадоладаь патриотически гIулакхаш шерра доаржаде.

ВЦСПС пленумо белгалдоаккх, советски профсоюзаша, дукхача къахьегамхошта юкъера организаторски болх чIоагI а беш, шоай деррига низаши хьинари КПСС XXIII съезда решенеш кхоачашъяра тIадохийтаргдолгахи коммунизм хьалъяра гIулакха юкъе шоаш лоаца дакъа парте кулгалца дебадергдолгахи дог тийша ше хилар.

(ТАСС).

СОВЕТСКИ СОЮЗАИ ВЬЕТНАМА ДЕМОКРАТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАНЕИ ЮКЪЕ ЦХЬАНА ЛЕЛАДУ ГIУЛАКХАШ ДIАХО ЧIОАГIДАР

1966 шера сентябрь бетта Советски Союзе хиннай Вьетнама къахьегамхой Парте ЦК Политбюро член, ДРВ правительства премьер-министра заместитель Ле Тхань Нги керте вола ДРВ правительственни экономически делегаци.

Москве волча хана Ле Тхань Нги къамаьл хиннад КПСС ЦК Генеральни секретараца Л. И. Брежневца а КПСС ЦК Политбюро членаца СССР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместителаца Б. Т. Мазуровца а. Уж къамаьлащ доттагIала хьалашкеи дег тIарен хилар.

КПСС ЦК член, СССР Министрий Совета Председатела заместитель В. Н. Новиков керте латтача СССР правительственни делегаценеи ПТВ ЦК Политбюро член, ДРВ правительства премьер-министра заместитель Ле Тхань Нги керте латтача ДРВ правительственни делегаценеи юкъе переговораш йолча хана дийцар СССР-ан Вьетнама Демократически Республиканеи юкъе цхьана леладу гIулакхаш шердара а чIоагIдара а, ДРВ-ена Советски Союзо дIахо цун оборонни низ чIоагIбарен халкъа боахам дегIабоалабарен гIулакха новкъостал дара дешаш. Делегацеша иштта дIа-юха нийцар хьалхагIа ль хинна советско-вьетнамски соглашенеш кхоачашъелга мишта лел дувцаш йола информаци, хIаьта уж толаме кхоачашъеш хилар раьза болаш бакъ а дир.

Советски оагIоно хьакхайкадир американски империалистий агрессена духьала къовсам лоаттабеча, шийлаьхен паргIатон кхычарех тийша ца хулгеи лоралеш долча турпалерча вьетнамски халкъа къонахчало дог гIоздаьккха хилар, бакъдир Вьетнамерча тIема кердача фазо тIакхоачаяь эшамаш теркал а деш, мехка халкъа боахама эшараш кхоачашдарап оборонни низ чIоагIбарап Вьетнама Демократически Республикана массе оагIорахьа новкъостал де Советски Союз кийча хилар.

Вьетнама къахьегамхой Парте ЦК, ДРВ правительства, вьетнамски халкъа цIерах ДРВ правительственни экономически делегаце дег тIара баркал аьлар КПСС-а, Советски правительствана, дерригача советски халкъа Вьетнама Демократически Республика экономика дегIакхувлачеи оборонни низ чIоагIбечеи цар доккха, маьхера, эффективни новкъостал дарах, американски империалистий агрессена духьала вьетнамски халкъо лоаттабу къовсам чIоагIа хьалдацарах.

Переговораш хилар бахьан долаш 1966 шера 3 октябре ДРВ экономика дегIайоалаяри оборонни низ чIоагIбари духьа кулгаш ялдир Советски Союзо Вьетнама Демократически Республикана юха ца лург керда новкъостал дара хьакъехьарча, хIаьта иштта кхы тIа а кредиташ даларах. 1967 шера СССР-ан ДРВ-енеи юкъе товарооборот леларах йолча соглашенешта а кхычa документашта а.

Переговорашка иштта дакъа лаьцар:

советски оагIонгахьара — СССР Министрий Совета арахьарча экономически бузамашта йолча Паччахьалкхен Комитета председатела заместитела И. В. Архипова, СССР арахьарча торговле министра заместитела И. Ф. Семичастнова, СССР Госплана председатела заместитела А. М. Лалаянца, КПСС Центральни ревизионни комиссе члена ДРВ-ерча СССР посола И. С. Щербакова, кхычар.

Вьетнамски оагIорахьара — ПТВ ЦК делегацена керте латтачун заместитела, ПТВ ЦК члена, СССР-ерча ДРВ посола Нгуен Ван Кинь, ДРВ Госплана председатела заместитела Нгуен Ван Кха, ДРВ арахьарча торговле министра заместитела Нгием Ба Дыка, кхычар.

Советски Союзеи Вьетнама Демократически Республиканеи правительственни делегацешта юкъе хинна переговораш вежарашха долча доттагIалеи дIа-хьа дувцар дизза кхетадечеи хьалашка чакхъяьлар.

* * *

Документашта кулгаш ялеча хана къамаьлаш дир В. Н. Новиковеи Ле Тхань Нгии.

Алтая лоамашка улл мехка йовзаш йола Белокуриха яха курорт. Укх тlеххьарча хана укхаза хьалъегlай санаторей керда корпусаш. Царна юкъе я Центросоюза санаторий а.

Хlана укхаза салоlаш ва паччахьалкхен торговлен потребкооперацен 150 саг. Ер шу чакхдоалаш, нах бийша бадаргбола корпусаш хьалъяь яьлча, 250 саг тlаэца торо хургья цига.

Сурта тlа: Центросоюза керда санаторий.

В. Николаева сурт.
ТАСС фотохроника.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ХЬАЛХАРА ЗАНЯТЕШ

Укхаза хьалхагlе а кийчо яьяр политически дешара системе хургйолча занятей хьалхарча денна: хоза кийчъяьй помещени, латт столаш, гlандаш. Сунженски оросительни системай управлене чуйоагlача марксизма - ленинизма школа ладувгlараш шоай ханнахьа баьхкар занятешка. Ладувгlараш юкъе ба болхлой, гlулакхера нах, инженерно-технически болхлой. Соахка цар lомайир капитализма политэкономи, хlаьта укх шера lомаергья социализма политэкономи. Занятешка дика кийчвеннавар пропагандист нов. Данилейко. Программни материалах пайда эцарал совгlа, хьалхагlе а цо оттаьяр конспект. Пропагандисто ладувгlарий безам тlабохийташ йийцар «Капитализмагара социализмага доваларa юкъ» яха лоархlамера тема.

И. ГРИЦЕНКО.

Октябрьски районе шоай занятеш дlайолаьйир 52 юххьанцарча политшколай, 22 марксизма-ленинизма ларий школий ладувгlараша. Ишта занятеш хилар семинарски группашка, хьехархой лекторешка.

Белгалдаккха дешаш да, укх шера шоай гlулакх дика ховш бола, опытни пропагандисташ соахкарчул дукхагlа болга. Царна юкъе ба коммунисташ: Гажеман — наькъа дистанце начальника заместитель, 2-ча больница лор Савик, инженер Муравьев, кхы дукхахбараш а. Политически дешара системера хьалхара занятеш дика чакхъяьлар локомотивни депо, электромеханически заводе «Октябрьнефть» НПУ управлене.

Н. МАРЧЕНКО,
парте Октябрьски райкома инструктор.

Массанахьа санна, политически дешара керда шу дlадоладелар 3 октябре Нохч - Гlалгlай химически заводе а. Хьалхара занятий хилар шоллагlча шера дешаш йолча политически юххьанцарча школе. Гулбеннарий безам тlаозаш йийщар «Коммунизма материальни технически база хьалъяр» яха тема пропагандиста нов. Марченкос.

Цхьабакъда, хьалхарча занятега дика кийчо яьяцар химически заводе. Дешаш барий дlаязде йиш хургйолаш яцар уж гулбенна помещени. Цул совгlа, деша баьхкарашка дувцар дlаязде тетрадаш, ручкаш дацар. Цхьаккха хlама дlа ца яздеш баьгlар уж заняти чакхъяллаца. Уж кхоачамбоацараш кхы хилийта йиш яц. Заводa партийни организаци декхарийла я дlахо уж кхоачамбоацараш хургдоаца гlулакх вlаштlехьдаккха.

М. РУСТЕМОВ.

Ленински районе партийни дешара системера керда шу дlадоладир эзараша коммунисташа. Укх шера районе болх беш хургья 118 юххьанцара политшкола, 36 марксизма-ленинизма ларий школа, 190 семинарски группа. Хьалхагlа а дика кийчо йир партийни организацеша дешара шера. Еррига школаши семинарски группаши вlашагlъехкар коммунистий деша безам бар теркал а деш.

Занятей хьалхарча денна тхо хилар «Гаро» яхача заводе вlашагlъехкача юххьанцарча политшколей марксизма - ленинизма ларий школей. Цу школай пропагандисташа ладувгlарий уйла тlайохийташ отталир шоаш дувцар. Юххьанцарча политически школашка lомаеш я «Социализмагара коммунизмага» яха тема, хlаьта марксизма-ленинизма ларий школе — КПСС истори.

Хьалхара занятеш пропагандисташа дика чакхъяьхар.

В. ПИСКУНОВ,
М. КЕРИМОВ.

Отчетно-хоржама собранера

ЭКОНОМИКА ДЕШАЙ—ДЕННА ТЕРКО

Ачхой - Мартана района «Лермонтовский» совхоз йоккхагlчарех цаl я. Укх тlеххьарча хана, къаьстта КПСС ЦК мартовски Пленум хинначул тlехьагlа, хозлуш дегlабенаб общественни боахам. Дlалахача шера юртбоахама продукташ йохкара план тlеххоачашйир. Тахан совхоза коллектива карагlдувлача толамаша хьагойт ший декхараш укх шера а цо кхоачашдергдолга. Бакъда кlезига дац де дезараш а, производственни хьокхамаш кхы а лакхдара дукха я гучаяха еза резерваши торонаши, хlаьта уж декхараш совхоза коллектива кхоачашде низ дlакхоачаргболга къаьгга хьахьекхар укх деношка совхозе хиннача отчетно - хоржама собране. Отчетни доклад яьча парткома секретара нов. Минаэвен пренешка къамаьлаш даьрашеи белгалдаьхар производства лоархlамера дешаш, царна коммунистий уйла тlаяхийтар.

Укх тlеххьарча хана кlезига кхийнабац производстве хьалха латтараш. Цар къахьегама боккха мах баьб партеи правительствас. Царех ба Ленина орден енна звеньевой коммунист Матаев, Закаев Лечи, бригадир Шамсаев Мовлад, Къахьегама Цlеча Байракха орден енна отделене управляющи Анзоров Шоба, lаьсий леладу Арсанова Арубика, свекла лелаю Сайдаева Сацита. Совхозо цхьадола толамаш дакара баьнех цаl да организационно - партийни партийно - политически болх лерттlа вlаштlехьбаккхар. Партийни организаце мугlарашка ва 100 совгlа коммунист. Царех дукхагlбараш производства лоархlамерча участкашка къахьегаш ба. Ала дезаш да цхьоалагlча отделенерча партийни организаце балхах. Укхаза нийса дlа-хьа оттабаьб коммунисташ, цар массане шоашкара хьокхам тел. Цехови партийни организаце дукха терко ю экономика дешашта, коммунисташ хьалхехбара, цар авангардни роль лакхъяра. Бакъда, ишта дика болх вlаштlехьбаьккхабац массайолча цехови партийни организацеша, къаьстта 4-ча отделене партийни организаце. Укхаза дукха терко «яц» идеологически балха. Из бахьан долаш дукха моттигаш нийсъенна къахьегама дисциплина телхаеш, дlаяхача замах юхедисараш нийслуш. Цу цехови партийни организаце латтача гlулакхашта чlоагlа критика йир коммунисташа.

Шоай отчетно - хоржама собране коммунисташа дийцар боахама цхьайола доакъош пайда луш доацилга. Из кхоачамбоацар цlендаь дlадаккхара массайолча производственни участкашка боахама расчет йолаш еза, гучаяха еза чура резерваш. Коммунисташа Устаева, Исаева, Албакова предложенеш елар цу хьакъехьа. Чулоацам а хоадам а болаш дар, звеньевой Матаев Берсас даь къамаьл, цо белгалдаьккхар цхьайолча культурай хьувкъам совхозо кlезига чуэцаш хилар, севообороташ телхаеш йолга, дlайийнача культураш лерттlа удобренеш ца товсилга.

Коммунисташа цlенхаштта критика йир совхоза керттерча агронома Пономаревна. Цо ший болх оттабаьб боахам дегlабоалабара перспективашца нийс ца бешlилмо белгалбаь агрономически болх чакхбаккхац. Из бахьан долаш ка болча ялатий культурай хьувкъам дукха чуэцац совхозо. Масала, юкъера лаьрхlача укх шера ка болча ялатий хьувкъам хlара гектара тlара 15,2 центнер мара чуийцабац боахамо.

Къамаьлаш даьча коммунисташа Исаева, Гермаханова, кхычар белгалдаьккхар профсоюзни комсомольски организацешта парткомо лерттlа кулгал ца дар.

Боккъонца терко яьац совхоза къахьегамхой культурно - бытови хьалаш тоадара.

Партийни организаце балха юкъе цlенхашттара кхоачамбоацар лархlа мегаргдолаш да цун мугlараш отчетни юкъа дегlа ца дахкар. Верригаш парте мугlарашка хьаийцар 13 саг мара вац. Кlезига бац совхозе шоашкара хьокхам телаш, наха сий деш бола производстве хьалха латтараш.

Партийни собране баьча балха мах баь, кхоачамбоацараш тахка а техка, белгалдаьхар общественни боахам дlахо дегlабоалабара де дезараш а дииза дардоацараш а.

М. АЛЬДИЕВ.

Ноябрь бетта ший шовзткъе иттлагlча шера чу бол Советски мохк. Дунен дуккхача мехкашка цу денна хетадаь доккхий йоазон балхаш кийчдеш ба историкаши социологаши. Гучох, дукха книжкаш кепатеха арадахарца белгаларгда 1967 шу, цун автораш жоп дала хьожаргба Россера Октябрьски революци дерригача дунена лоархlаме хилар, исторе чухь эгтара хьалхарча болхлойи ахархойи паччахьалкхен опыто кхыча мехкийи халкъийи вахара, дерригача дунен тlарча кортамукъален болама влияни яр санна долча хаттараштa.

ВАЙ СИЙРДА ТАХАНЕ

Селлара шера lилман анализ елга са декхара юкъедоагlаш дац. ХХ-ча бlаьшерене вахача, 1917 шера дlамигa саг хиннача са ираз хиннад СССР-е керда бобщество хьалъяра еррига этапаш сайнна бlаргаго йиш хиларца. Дагайоагlа сона царима тlеххьарча шерашкара Росси. Цун сибат довз Лев Толстои, Антон Чехова, Максим Горьке, дlаяха бlаьшере чакхйоалаш хlанзаръяр йолалуши баьхача эрсий кхыча писателий башха-дика произведенеш йийшача наха. Из сона еза, ший lаламца, гlулакхашца, иллешца, халкъа оамалашца башха даьхе я. Цхьабакъда оаха, цу шерашка эрсий литераторий революционерий, lилмахой прогрессивни идеяй чам баьккха мара доацача кагийча наха, гlайгlа а йолаш кхетадора из политически экономически гlулакхашта чlоагlа тlехьайиса хилар.

Йоазув-дешар ца ховш бар империе баьха 80 процент гаргга бола нах. Ахархоша къаьнарча методашпа лелаора лаьтта. хlаьта из бахьан долаш цхьадолча шерашка бlарчча областаш мустйора дуккхача нахага енача моцало.

Россерча доал деча классашта гучалаьлар мохк тоабалара наькъа тlа баккха вlалла а могаш шоаш ца хилар. Болхлой классеи къахьегача интеллигенцеи хьалха латта дакъа мара дацар цу хана шоай керттера декхар а лоархlаш радикальни революци, вешта аьлча социалистически революци яиза ярг ца хилар уlа-тlа шаьрагlа бlаргагуш хиннар. Кийчъяланза йолча Россена тlабеначa дунен тlемо хьагучадаьхар къаьнарча строя дерригa айпаш.

Хlаьта хlанз, 49 шу даьнначул тlехьагlа, «Дуне оагадаьча итт денах», дlахьалкашкахьа, дикагlча кхоаненга долхача вай деган уравттадеши трагически, хала а боккъонца турпалера а долча цу дерригача гlулакхех дагадоагlа дийна хlамаш укх статья тlа хьоаха а ца деш, — вай Таханенах мара арглац.

Саг, цун вахар, общественa юкъера цун моттиг, цунгара хьал цу хlамай уйла ю гаьнна хьалха дlаяха ха йовзаш хиннача аз. Бакъ ма дий из-м, сона, со санна мел болча гражданашта а санна, дика хет сай даьхе прогресса ирача лагlаш тlа гlолла тамашийна чlоагlа урагlъяха. Хинна хувцамаш селлара шьра хьахьокхаш йола цифраш йовз сона а уйла тlайохийташ болча кхыча мехкашкарча дуккхачарна а, — цар цlераш йоахаргья объективни мел долча тохкамашка. Царех малагlчо къьгагlа, кхетадеш тlаэцийтаргда уж хувцамаш — сона хац. Из паччахьа ханарчул 300-зза дукхагlа берригача мехко хlанз электроэнерги йоаккхаш хиларах бола хоам хургба е йоазув-дешар ца ховш хиннача метте вай дерригача бераша, цхьаккха а юкъера ца доалийташ, 10 шера образовани яккханза ярг ца хилар оттадаьлга хургда е, юххера а, СССР lилмахой математикашта, физикашта, космос тохкараштa юкъе хьалхарча мугlарашка болхилга хургда... Из долла хlама дика да. цхьабакъда, дукханахьа дайза даьнна а да. Хьалха хиннача Россе метте латт адамашта дагалатта еррига проблемаш ювцача хана сий долаш оаз екаш йола, дунен тlа йоккхагlа йолча державаех цаl — Советски Союз. Хlаьта из массаза а бакъдолчун, лаьттан тlарча дерригача халкъаша дlадехаращца, хьаштаща, паргlатонца дика уйла хилара оаз я. Антагонистически паразитически классаш йоацаца, саго сага эксплуатаци ца еча, къамашта юкъе моастагlал доацача мехка оаз.

Из долла хlама, бакъдар аьлча, советски гражданинагарча хьалаца а цун ший сакхетамца а айхха гlулакх долаш да. Доккха дар а башха-хоза дар а дог гlоздаьнна хьакхоллача дакъа доацаш ше хилар кхетаду цо. Из доккха дар а башха-хоза дар а—коммунистически общество, торонаш цхьатарра, рузкъа шортта, культура лакха йола общество. Алхха лерхlаш, дагалатташ дар хинначара из дlахо даьнна хlанале а кlезига шераш дlадахадац. Вайна гуччахьардар а хинна дlаотташ латт коммунизм. Мишта тlаккха цун белгалонаш, мишта чуйолаш йоагlа из хlара сага ший къаьстача вахара юкъе.

Хьаэцаргва вай, масала, интеллигентни къахьегама саг, — цу тайпарча наьха мугlарех ва со се а. Ленина 1920 шера, коммунизм — из я дуккхача бlаьш шерашка аламаша lоадаьча дерригача рузкъай доал кхоачар а уж дlахо хьор а цо аьнна хьа хана, даьча гlордаьннача къамаьлацара, хьайица lац со из уйла бакъ хиларах бола тешам. Сона гонахьа мел долча хlамо бакъду из. Эрсийи дунени литература, дерригача дунен lилмана карагl мел даьннар да са, са берий, са бераш даьча берий мугlарех къахьегаш волча къьекъалца сагагара дlадехараш тlа-тlа дукхагlа хулаш латт: хlанзза бийцача кхоллама юкъе дакъа лацар дуhьа цlенхаштта знанеш йолаш хила веза из. Искусстверчей техникерчей кердача явленешца шерреи кlоаргги хьашт долча хьалашка дах вай, хlана аьлча алхха ший балха тlа хинна а ца lеш, тlа-тlа дукхагlа хlанзара эрудици йолаш хила декхарийла ца мугlарера инженер, архитектор, фабрикера мастер, юкъерча школа хьехархо.

Ма lовдала а хет хlанз вай революци яьча, мугlарерчеи йоазув-дешар кlезига ховчеи болхлой а ахархой а бе яха культура «йовза юсаргьяц» яхаш социализма моастагlаша дийцараш! Лорадеш леладу вай дlаяхача замангара воашка мел кхаьча хlама — дворянашца доал долча хана хьахинна эрсий балет а тlехьа. Цул совгlа: дукха нах юкъе а болаш йола къахьегамхой къаьстта обществаш хьаю вай гаьнна хьалха дlаяхача къаьнарча ханара памятникаш. Дуккха бlаьш шераш хьалхагlа дена хьадоагlаш шоай истори долаш йола СССР халкъий еза моттигаш лораяра. Вай метта лоаттаю къаьнара зданеш, цхьабакъда, вай дукхагlа хьалъю керда, дика кийчъяь, паргlатагlа яраш: кхоачам ба шораллеи лакхаллеи айеннача, эргаьккхача Москвага а, вешта, еррига кхыча городашка а хьежача.

Культурни революци хинна яьннай, хlаьта цун маlан да къаьнара книжкаши кхыйола маьхера хlамаши юсаш, керда яраш хьахулаш хилар, деррига lилмаш дегlакхувлар, знаней керда доакъош хьахилар.

Карагlдаьнна социальни хlамаш гуччахьа а бlаргагуш а да. Советски болхло тара вац къаьнарча капитализма ханашкарча болхлочоа. Ший производстве цхьалхха цаl волеи юкъе эккха кхы цхьакха воапеи да а ва, хlама хьакхоллар а ва из. Цунна эшараш тайп-тайпара да. Уж кхоачашде материальни торонаш я цун. Цун квартира, массаза а, дерригача кхоачамашца я. Цун бераш—юкъерчеи лакхерчеи школай дешархой. Уж-м хlаьта, белггала, «привилегированни класс» я а я СССР-е, йовзаш волча английски общественни деятела Хьюлетт Джонсона геттара нийса царех аьннача тайпара. Хlаьта вайцига вена хиннача английски журналиста Александр Верта «Монд» яхача французски газето хlанзза кепатеха араьккхача 1966 шерара Москва ювцаш йолча очерка тlа белгалдаьккхад: аьхки вlалла хила а хилац бераш Москве, дерригаш а курорташка хул уж.

Хьалха хиннача, цхьан хана марксисташа ядаьча «юртарча вахара идиотизмах» вlалла хlама а дисадац. Сона, къаьнарча интеллигента, сакъердаме хlамаш дукха корадоагlа колхозхочунца, дийшача, ховш волча, ладувгlаш доаца къаьнара хlамаш эргадоахаш волча сагаца къамаьл деча хана. Цо а зув дунен событеш, литература, lилма. хlаьта цун бераш индустриальни городерча берел дукха бе-башха дац.

Цхьабакъда, вай, доккхагlча йозалах дола советски нах, вовйх доккхал дараи сатийна lераи гаьна да 50 шера хьабенача наькъага хьежача. Хlаьта СССР боахама экономике йоккхий эргалонаш ергйолча реформах, искусстверчеи литературерчеи кердача произведенеех лаьца вай еш йола уйлаши вай къамаьлаши — уж массаза а хlана дац аьнна къувсараш да.

Бакъда, уйлаш цаlаш я вай, нагахьа санна керттерчох — коммунизмага кхача гlертарах аьлча. Цхьабакъда, къаьст-къаьстача дешашта ший уйлаш я советски сага. Хlаьта къувсарца ма кордоагlий бакъдар, вай даьша яьххача тайпара. Паргlатта критика е, паргlатта чам баккха, паргlатта професси, вахара никъ харжа йиш хилар — из долла хlама вай быт я. Вайна хов кхоачамбоацараши гlалаташи вай дукха долга. Бакълув вай вахара воча оагlорахьара lаткъаш я цхьайолча державай къаьнара-тиша империалистически политика, «молха декъа лоаттаданза», вайна йовзаш йола тlом бара говаал воай къонгашта lомаянаа, оборона эшарашка ахча ахийтанза вай далийтац цо, яхаш вола Александр Верт. Цхьабакъда, керттерча деша къовсам тlа долаш а барт вlашагlа ца кхеташ а хlама дац вай — Советски правительства лелаю ленински машарени хьаькъалереи политика вай массане а къоабалъю.

Борис ЛЕОНТЬЕВ,
АПН комментатор.

СИХАГlА ЧУЭЦА СВЕКЛА

НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ХАЛКЪА ТlАХЬОЖАМА КОМИТЕТЕ

Тохкам бича гучадаьннад, Шаьла района «Автуринский» совхозе шекара свеклаи хьажкlаши чуэца йолаеннача хьалхарча деношке а дена цlенхаштта кхоачамбоацараш дувлийташ хилар. Укх шера 20-ча сентябре кхаччалца 160 гектар долча лаьттара 2800 тонн совгlа шекара свекла хьаьхкай совхово, хlаьта графиках 1200 тонн яха езача метте шекара заводе дlайихьар яц 1010 тонн мара. Дlатела еза график теркал ца а еш хьайийхай свекла. хlаьта из бахьан долаш вlаьдлуши талкаши кхай тlа уля 1800 тонн совгlа, е хьаьхкачох 64 процент шекара свекла.

Цхьацайолча участкашка хьагуш ца деш, цlен ца деш, ханна дlаоттадаь лоаттадара элаш ца еш дала мерза овлаш.

Шекара свекла дlаозача хана транспорта бизза мухь тlабуллилга lалашдаьлац, вlашагlъеллаяц къаьстта мухь дlауйзаш хургйола транспортни бригада а автомашинашеи тракторни прицепашеи шин сменах болх белга а. Цхьан дийнахьа юкъера лаьрхlача кхай тlара шекара заводе кхаччалца 1—2 рейс мара яц автомашино пхиъ е езача метте.

Пайда во эц свекла чуийеча комбайнех. Болх беш пхи свеклокомбайн хила езача метте кхоъ мара яц, царех хlаране цхьан дийнахьа 2,5 гектара тlара чуэца езаш йола свекла 0,7 гектара тlара мара чуэцац. Шекара свекла чуэцача групповой метод юкъейоалаьяц, из бахьан долаш гоалу гураьа дув ялаташ дlадера мукъадаха леза лаьтташ.

Совхоза бригадираши специалисташи кlезига хьож свекла чуэцареи паччахьалкхенна дlаяла из кийчъяреи балхашка. Бlеха йолаш дlател свекла шекара заводе, цхьайолча хана 10—17 процент йоархl увш дул из, нормах 5 процент мара хила ца езача метте.

Боахам доакъарашца кlезига lалашбаь боллашехьа а хьакъеста свеклаи цун лордаши хьагулъеш а доаханна доакъарийна лаьрхlа пайда эцаш а яц, кlезига тlаба жом.

Геттара во вlаштlехьбаьккхаб болх хьажкlаш чуэцара а. 450 гектара тlара чуэца еза хьажкlаш 20-ча сентябре кхаччалца 55 гектара тlара, е 13 процент мара чуийцаяц. 200 тоннага кхаччалца томар тlехь хьажкlаш lайнай хьатташка. хlаьта царех лордаш дlа а йоахаш цlенъяьраш 30 тонн мара яц. Хlанз а паччахьалкхенна ялати хьажкlаши дlаяла йола а еннаяц совхоз.

Орсарле йоацаш болх бу хьажкlаш чуэцача комбайнаша, транспортага хьежаш дукха сайце латта езаш хул уж. lуйрийна 9—10 сахьат даьлча мара дlа ца а болабеш, сайрийна 4—5 сахьат даьлча чакхбоалийт болх. Дукхача моттигашка оаталечна гlадамаш хьагул ца а деш, кхашка гlолла дlа-юха а даьрже дов. Комбайно чуийцачул тlехьагlа юхеяхкийса хьажкlаш цlена хьалехьаяц. Ялат хьатта дlакхаьчача хана цунца тlоадал меллай хьажац, хlаьта ишта хьахержачул тlехьагlа хьакъестараш оаш а яц, цу тайппара аьттув бола хьалаш хулийт ялат лечкъалара. Дlалувча фуна лаьрхlа хьажкlаш дlаоттае еза доарч кийчдаь даьхалац.

Уж белгалдаьха кхоачамбоацараш долаш моттиг я, керттерча даькъе, совхоза шоллагlча, кхоалагlча, пхелагlча отделенешка из гlулакх отделеней управляющеша нн. Висханова, Визиева, Абубакарова цхьаккха бехктокхам ца хеташ лелалар бахьан долаш.

Совхозеи (директор н. Атиев. керттера агроном н. Ялхороев) Шаьла района юрта боахама производственни управленеи (н. Литвинов) кулгалхоша lалашдаьдац шекара свеклаи хьажкlаши чуэцараи паччахьалкхенна дlаяллараи балхашта доаггlача тайпара кулгалделгеи тlахьожам лоаттабелгеи, шоашта карарча болхлошкара дизза хьалехац уж культураш чуэцара балхаш дика чакхдоахилга.

Шалински шекара заводо (директор нов. Громов) кхоачашъяц шекара свекла паччахьалкхенна дlаяла дlаузза транспорт ехаш совхозо енна заявкаш, де доагlар дац заводе автомашинаш йоассаеш латташ йоаха ханаш лоацъяра.

«Автуринский» совхоза халкъа тlахьожама группо (председатель нов. Байсагуров) совхоза отделенешкара халкъа контролераш лерттlа оарцагlбаьхабац хьувкъам чуэцача а шекара свеклаи хьажкlаши паччахьалкхенна дlалуча а кхоачамбоацараш ца хилийтара.

Республика халкъа тlахьожама комитето ший соцамца Шаьла района юрта боахама производственни управлене начальник нов. Литвинови «Автуринский» совхоза директор нов. Атиеви декхарийла баьб уж белгалдаь кхоачамбоацараш дlадаха, шекара свекла, хьажкlаш, кхыйола юртбоахама культураш шоай ханнахьеи дикеи чуийца яхара даькъе отделеней управляющешта, бригадирашта, специалисташта тlахьожам чlоагlагlа лоаттабеи царгара доагlар дизза хьалехеи.

«Автуринский» совхоза директора нов. Атиева, керттерча агронома нов. Ялхороева уйла тlаерзаьй хьажкlийн шекара свеклайн хьувкъам чуэцара балхаш цар во вlаштlехьдаьха хилара а уж культураш паччахьалкхенна дlаялара гlулакха мело еш хилара а.

Терками йийцад тохкамо хьагучалаьха кхоачамбоацараш дlадахара де дезар деш ва ше аьнна «Автуринский» совхоза директора нов. Атиева денна дош. Свекла сов бlеха йолаш шекара заводе дlателарах бехке бараштеи из дlакхухьача хана эшаьраштеи — таlазар даьl. Шекара свекла дlаоза совхозера дукхагlа йола транспорт хьожаергья, деннеи бийсаннеи цо 14—15 сахьата болх белга lалашергда.

Свекла чуийца йоаккхаргья 5-гlа ноябрь тlакхачалехьа.

Шаьла района юрта боахама производственни управлене начальника нов. Литвинова уйла тlаерзаьй хьувкъам ший ханнахьеи дикеи чуэцилга а хьажкlаши шекара свеклаи паччахьалкхенна дlаяллара отталь график кхоачашъелга а, хlаьта иштта хьувкъам чуэцача автомашинехи комбайнехи пайда дикагlа эцилга а lалашлара даькъе цун оагlорахьара «Автуринский» совхоза кулгалхошта тlахьожам лоаттабаь ца хилараи царгара доагlар дизза хьалийха ца хилараи.

Шаьла района халкъа тlахьожама комитета (нов. Алиевна) могаlчьд хьажкlаши шекара свеклаи чуийца яллалца йолча хана Аргунски ялаташ дlачуийдеча пунктеи Шалински шекара заводеи совхоза специалистех, юртбоахама продуктай дикалга хьожача паччахьалкхен инспекцеи заготовительни организацейи болхлоех контрольни посташ йохкилга, уж культураш заготовительни пункташа йоаггlача тайпара дlачуэцара лоаттабу тlахьожам чlоагlбелга.

«Автуринский» совхоза халкъа тlахьожама группеи (нов. Байсагуров) Шаьла района халкъа тlахьожама комитети (нов. Алиев) декхарийла яьй совхоза отделенешкарчеи бригадашкарчеи еррига группайи постийи болх тоабе, хьажкlаши шекара свеклаи чуэцачеи заготовительни пункташка дlакхухьачеи хана доал ца хилара, балхаш во вlаштlехьдаьха хилара, хьувкъам боабара дукьала ховламболлаш къовсам лоаттбе.

Халкъа тlахьожама городской районни комитеташ декхарийла яьй, lоаьь опыт теркал а еш, 1966 шера 17 мае № 374 а йолаш арабаьнна «1966 шера хьувкъам чуэцилгеи юртбоахама продукташ кийчъелгеи lалашдара де дезарий хьакъехьара» КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи соцам мишта кхоачашбу хьожаш бу болх дlахо бахьа.

ТАШКЕНТСКИ ОБЛАСТЬ. Сурта тlа: Узбекски ССР-а коартолийи баьцадаарий-бахчевни культурай lилман-тохкама института lилман болхло Юсупов Карим «юсуповски-40» яхача кердача сортах йола помидораш чуэцаш воалл. Чам дика болаш, йоккха томаташ я уж. Царех цхьаяраш 700—800 грамм дозал долаш я. Массанахьа дlайийзай керда сорт, дуккхача боахамашка дlаухийт институто цун ги.

Х. Хаитмухамедова сурт.
ТАСС фотохроника.

ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

«Грозвино» производственно-совхозни объединене чуйоагlача чхьагlара совхозашеи промышленни предприятешеи шерра ялх йоаржаьяр пятилетка хьалхарча шера задани тlеххоачашъяра. Тlайийца декхараш толамца кхоачашду. Иштта 109,2 процент кхоачашъяьй комсаш кийчъяра шера план, 126,7 процент кхоачашъяьй паччахьалкхенга ялат дохкара шера план, дулх дохкара — 114,3 процент.

Хlанa объединене коллективаш хьинаре къахьегаш я 17767 гектар йолча майла тlа ка бола ялаташ дlадувш, 11530 гектар лаьтта эзба оахаш. Шура йохкара шера задани Октябра 49 шу дузача деношка кхоачашъе лерхl.

Тlайийца социалистически декхараш тlеххоачашдергхиларах тийша я объединене совхозийи промышленни предприятейи коллективаш.

Ш. САГАЕВ,
«Грозвино» производственно-совхозни объединене начальник.

ПАЙДА СОВБОАХАШ

Дика къахьийгад сентябрь бетта Новогрозненски теплоэлектроцентрала болхлоша. Электроэнерги арахецара бетта план 101,6 процент кхоачашъяьй, хlаьта потребителашта йовхал дlахецара план 100,4 процент. Иштта тlеххоачашъяьй еррига продукци арахецара план а. Доккха дакъа да цу юкъе котельнии турбиннии цехий эксплуатационни гlулакх деш болча къахьегамхой, «Грозэнерго» чуйоагlача Центральни ремонтно - механически завода ремонтникий. Цар массаза а ханнахьа капитальни ремонт яьчул тlехьагlа эксплуатаце дlалора электростанце керттереи гlонна йолеи оборудовани.

№ 4 йолча турбогенератора ремонти реконструкци яра шерра балхаш даьржад укхаза хlанз. Реконструкци яьчул тlехьагlа 5 эзар киловатт дукхагlа электроэнерги арахецаргья турбогенератора. Уж балхаш ду «Ростовэнергоремонт» «Грозэнерго» чуйоагlача ЦРМЗ заводеи ремонтни бригадаша.

Къахьегама вахте а этта Сийлахь-боккхача Октябра 49 шу дузача денна сийленца накъа баха кийчлуш ба Новогрозненски теплоэлектроцентрала болхлой.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

КЕРДАДАРАШ, ФАКТАШ

БЕЛОРУССЕ СИНТЕТИКА

Кердача Белорусски городе Новополоцке мехкдаьтта чакхдоаккхача йоккхача завода дарда тlа хьалъеш латтача химически комбинато бlаь эзар тонн гаргга полиэтилени нитрони доаккхаргда. Цхьа шу доаллаше болх бе йолалургья цун хьалхара аргlа.

Пятилеткаx кхоззанел дукхагlа химически хьоаса баккха тарлургдолча Белоруссе укх шера болх бе йолаьй пластмассах хlамаш еш йола завод. шозза дукхагlа арахецаргья вискозах яь корд, хьае йолаьй резина чархаш ю комбинати лоьсап ю предприятии. Азотнотукови заводе кийчъеш латт капролактам хьаергйола производство. Капролактам—из я капрон хьаьра эша бедал.

Республика химически мехкаьттаи индустри дегlайоалаяра дlахийпад промышленноста лаьрхlача ахчах дикъагlа даькъа. Советски Союзо 1970 шера бергболча химически хьоагах 12 процент Белоруссе лургба. Цу гlулакхо сихдергда текстильни промышленность дегlайоагlилга. Еш латт дийна даьча кlалайи баракъийя комбинаташи фабрикаши.

(АПН).

ДОНБАССО — УРАЛА

Низ болаш, хlанзалца ца хиннача тайпара установка еш ба Ново-Краматорски завода машиностроителаш Челябинскерча металлургашта. Чон лоалалеча пишкаш чу руда дlачутувсача аппараташта конусаши кодаши чlоагlача сплаваех хьаде лаьрхlа я из. Тlеххьарча хапналца из процесс чоалхапеи дукха къахьега дезаши хиннпай.

АПН корреспондентага инженераша-конструктораша дийцачох, Украина lилмай академе Патона цlерахча электросварка института проектах яьча кердача установка тоаду из гlулакх. По дуккхаза лакхбергба къахьегамах боала пайда, тоаергья лоалалаьча металлий якал, тоъал кхолергда дlалода ахча а.

2700 кубически метр чуйодача металлаш лоалалеча пишка де мел дезар де тардолийт механизмашца кийчъяча агрегато. Машинашта а оттае лаьрхlад автоматически метала лоаладеш йола аппараташ. Уж массайола процесс лелаергья пульта кнопкашца.

(АПН).

ЗlАМИГАЧА БЕРАШТА ЛАЬРХlА ЙОЛА МЕБЕЛЬ

Хlанз Советски Союзе хьаеш йолча кердача берий мебела формаш lомаяьй Ленинградерча цу гlулакха лаьрхlа йолча проектно - конструкторски бюрос. Уж кхы тlа тоа а яь царех керда конструкцеш яьй берий бешамаштеи яслештеи лаьрхlа.

Уж да столаш, хьаара тетташ зlамига креслаш чу а доахкаш, эггара зlамагlа дараштa хlама хьокха даь, когаш даха гlертараштa, дlа-юха тетта кресилкаш, чугlолла лела йиш йола менгелгаш. Цlагlа бераша спорта занятеш ергйолаш конструкцеш а яьй — уж да лоха пенилгаш, сакъердаме а хеташ царна тlалувл бераш, лоамеш а хургда хьалтlаваьнна lохайча зулло lочухоххавала йиш а йолаш, кхы дукха цу тайпара хlамаш а.

Мебела кердача типай дикал я уж лелаеш атта, вlашагlйоахаш, чоалхапе йоацаш хилар.

Ленинградера мебель хьаю фабрикаш цу тайпара хlамаш е йолалуш я.

(АПН).

«СЕРДАЛО»
2-гlа оагl. 6 октябрь, 1966 шу.

Донецки областа «Артемсоль» яхача рудоуправлене № 3 йолча шахте дахьад ер сурташ. 300 метр кIоарга дада 50 метр сома дола ихерах долча туха денкхий тIоанаш. ТIоанаш лелхадеш доах тух. Аьрдехьарча сурта тIа — № 3 йолча шахта галерея.

Цу шахте дикагIболча болхлоех цаI ва скреперни установка машинист коммунист В. И. Буряновский. Цхьан сменах 630 тонн тух дIадохийт цун бригадас.

А. Брянова сурт.
ТАСС фотохроника.

ЛОАРХIАМЕ ГIУЛАКХ

Шерра боаржабаьб къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара болх Нохч-ГIалгIайчен предприятешка. Дукха ха йоаццаш Свердловскера машинашъеча предприятей НОТ-а опыт Iомае бахьа хилар Грозанерча предприятешкара специалисташ. Цига шоаш Iомадаьр шоай предприятешка юкъеIахьа лерхI цар.

Вай республика дуккхача предприятешка вIашагIъеххай лабораторешц къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара йола бюрош, творчески бригадаши. Бакъда, царех дукхагIа яраш, оалаш хала хете а, болх беш яц. Грозненски ремонтно - механически заводе-м балха юкъейихьай ши план, №№ 1, 2 йолча цехий участкашка хIанз юкъехьош а я цхьайола мероприятеш. Цхьадар деш дале а, хIаьта де йиш йолчунга хьежача геттара кIезига да из.

«Красный молот» заводе вIашагIъеллай НОТ-а лаборатори, хIаьта цунга болх булац, хIана аьлча маашна штатни болхлой хьакъоастабаьбац цига. Пхийттамел совгIа план оттаяьяле а царех цхьаккха балха юкъейихьаяц е юкъехьош а яц, цудухьа цар эффективностах лаьца дувца йиш яц.

ХIанз дукха ха йоаццаш ГАРО заводе пхьа саг оттаваьв къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара болх лелабергболаш. Иштта да «Электроприбор» яхача заводера а, кхыча заводашкара а хьал.

«Пищемаш» яхача заводе ер шу долалуш вIашагIъеллаяр НОТ-а кружок. Цунна юкъебоагIа тайп-тайпарча профессеех бола нах: токараш, технологаш, фрезеровщикаш, конструктораш. Цар отта а яь балха юкъейихьай токарий станокашта мел еча операцешка йодача хан технически бакъйола нормаш, чIоагIбаьб продукце дикал лакхъяра тIехьа лоаттабу тIахьожам, чакхъяьхай кхыйола мероприятеш а. ХIара токаро цу тIагIолла кходу 100 сом, хIаьта предприяте ерригача «готтача» моттигашка НОТ-а планаш юкъейихьача мел боккха пайда баргбар завода, мел аттача боаккхаргбар къахьегамхой болх.

Цу тайпара да вай машинашъеча предприятешка къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара гIулакх. Из хIанз а хила ма деза дац. Къаьгга гу из мехка кхыча предприятешка карагIдаьннараш бIаргадайча.

Къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара дешаш дувцаргда укх деношка Грозне гулалуча экономически конференце, цига могаяь рекомендацеш тIаэцаргья. Бакъда, уж рекомендацеш балха юкъейохьалургьяц нагахь санна партийни боахамеи организацешаи из гIулакх шоай керттерчарех цаI а лоархIаш цун на йоаггIаш йола терко ца йойя.

Л. САЛЬНИКОВ,
Нохч-ГIалгIай Iилман-технически информацеи пропагандаи ЦIен вокхагIа во-

ДОЯРКАЙ ТОЛАМАШ

Сийлахь-боккхача Октябра 49 шу дузача ден сийна Гудермесски район «Дружба» яхача совхоза хьайбаш леладераша пачча хьалкхенна шура ялара 9 бетта план пхи ди хьалха кхоачашъяьй. Ткъаь пхелагIа сентябрь тIакхоачаш совхоза ерригача боахамий доаркаша еттача доахангара 10948 центнер шура яьккхай, 9 бетта планах йоагIар 10900 центнер мара йоацача.

Шерра социалистически яхь а йоаржаяь хьатIадоагIача цIейна накъа болхача доаркашта юкъе хьалха латт Бердарь Анна, Дакаева Ира. Дакаева Ирас хIаппле кхоачашъяьй паччахьалкхенна шура дIаялара тIера план.

Н. АСТАХОВ.

Студенташа новкъостал ду

Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен педагогически института 500 совгIа студент Наурски района «Победа» яхача совхозе комгаш чуэцаш на. Дуккха новкъостал да хургболча хьехархойи — физикаша, математикаша, филологаша юртобахама къахьегамхошта дер. Дика хьоккхамаш гойт цар цига. ДукхагIболча студенташа цаIи ахи шиъи нормаш кхоачашъю. Дика къахьегарца белгалбаьннаб студенташ Галаев, Хатуев, Смирнова, Богатырева, Зулиева дуккха кхыбараш а.

Дийнахьа сарралца болх баь кIаьдбеннабале а сахийна Iаи уж шоай палаташка цIабийрзача. Дика вIаштIехьбоаккх цар шоай салоIам. Цхьабараша халха бувлаш, шоллагIбараш иллеш оалаш, кхоалагIбараш книжкаш дешаш хул. Каст-каста йоагIа уж болча районни культура ЦIен художественни самодеятельноста коллективи, кинопередвижкеи.

В. СЕРГЕЕВ.

ДАРЕГIА ПРОДУКЦИ ДУКХАГIА ЯККХАРА

Грозненски района № 1 йолча шурий совхоза болхлоша шоашта хьалхашка дехкар оттадир продукцега дIабода мах махулла лохбарца боахама экономика кхы а чIоагIъе.

Бакъда, совхоз хьалха а яр рентабельни а экономика чIоагIа йолаш а. Иштта, 1964 шера боахамо 12 эзар сом пайда баьбар, хIаьта 1965 шера кхы а дукхагIа хилар из — 21 эзар сом гаргга. Белгалде деза, боахам керттерча даькъе шура йоаккха доахан леладеш ба.

Укх ханналца шоаш даьхача къахьегама толамех кхоачам а ца беш, шоай хIанзчул тIехьа де йиш йолчунга а хьежа, совхоза болхлоша дош делар шу чакхдоаллаш 150 — 160 эзар сом пайда бе аьнна. Мишта вIаштIехьдаргдатеш совхова болхлой уж толамаш даха. Республике эгара дарегIа йола шура цу совхозе йоаккх. Цун центнерга дIабода мах 11 соми 43 кепиги мара бац, хIаьта паччахьалкхенга шура йохкара мах 15 сом 50 кепиги ба. Вешта аьлча совхоза хIара шурий центнерах 4 сом совгIа пайда боал. ДIададахача шера цхьа центнер шура яккхарга дIабода мах укх шерарчул 13 кепиг лакхагIа бар, хIаьта а цу продукци паччахьалкхенга йохкарах боахама 80 эзар сом гаргга доход хилар.

Шура яуча хьайбай боахам пайдане хургба кулгашца деш йолча халача балхашта духхьал механизаци ярал совгIа, доакъарга дIабода мах лохбейя, доакъарах дикагIа пайда эце, из кходдйя. ДIададахача шера цхьа центнер шура яккхарга 3 соми 0,1 кепиги маьхха доакъар дIадахар, хIаьта укх шера из мах 2,6 сомага кхаччалца лохбелар. ХIара Iагта, соаккарчул кIезигагIа доакъар тийналеце мишта вIаштIехьдаьннал цар из мах лохбе? Дахача шера тийнар миссел доакъар тел хьайбашта укх шера. Из вIаштIехьдаьннал цар доакъара ювча культурай хьувкъам лакхбар баьхан долаш. 1965 шера 1274 гектара тIара 10723 тонн силос кийчйир, хIаьта укх шера — 568 гектара тIара 10478 тонн. Цулухьа доакъар дарегIа да.

Иштта, шура яккхара планаш тIехкхоачаш а еш шурийга дIабода мах лохбу совхоза доаркаша. Доярка Иванина Надеждас дIададахача шера 8 бетта хIара ше лелабеча Iаттагара 1971 килограмм шура яьккхар, хIаьта укх шера 8 бетта хIаранегара 2065 килограмм яьккхай. Цул а тIех къахьегама толамаш даьхад доярка Яшкина Антонинас. ДIададахача шера 8 бетта ше гIулакх деча хIара Iаттагара 1874 килограмм шура яьккхаяле, укх шера хIаранегара 2140 килограмм яьккхай. Совхоза ерригача бригадашта юкъе хьалха латт нов. Абдулазиева кулгалху коллектив. ДIададахача шера 8 бетта цун бригадерча хIара Iаттагара юкъера лаьрхIача 1628 килограмм шура яьккхар, хIаьта укх шера — 1875 килограмм.

Паччахьалкхенна планах 2850 тонн шура дIаяла езаш я совхоза коллектив. Сийлахь - боккхача Октябра 49 шу дузача денна сийленца накъа бахара къахьегама вахте а эгга паччахьалкхенна шура дIаялара шера план ворхIлагIа ноябрь тIакхоачаш кхоачашъе дош деннал совхоза хьайбаш леладераша. Шу чакхдоаллаш паччахьалкхенна планал совгIа 300 тонн маьхерен дарегIен из продукт дIаяла лаьрхIад цар. Шоаш тIаийца социалистически дехкар кхоачашдарал совгIа тIехкхоачашдергхиларах теша йиш я, хIана аьлча дIададахача шера юкъера лаьрхIача дийнахьи буси хIара Iаттагара 5, 6 килограмм шура йоаккхар, хIаьта укх шера 7,2 килограмм йоаккх. ХIара денна шура дIайиеча пункташка 10—10,5 тонн шура дIакхоачийт совхоза.

Укх боахаме доаккхаш дола дулх а да дарегIа. Центнер дулх тIакхетийтарга дIабода мах хIанз 66 соми 7 кепиги ба, планах лаьрхIачул 11,5 соми хIаьта дIадахача шера дIадодаш хинначул 3,7 соми лохагIа ба.

Лоаман даьгIенашка хьайбаш кхабар геттара пайдане долга гуш да. Укхаза кхаьбача хьайбашта тIакхетача дулха центнерга дIабода мах 13 соми 4 кепиги мара бац. ХIанз лоаман даьгIенашка 750 гаргга къона бежан да. Дийнахьи буси хIара шинаран сиргIалган 500 — 550 грамм дулх тIакхет.

Хьайбаш леладерий бехках цхьаккха а бежан тIерадаьннадац, наггахьа тIерадоалар а цIаьхха цамогаш хиларца доал.

Иштта дика къахьег Iаьси леладераша а. Масала Ефремова Верас лелаеча хIара Iасанна дийнахьи буси 600 — 650 грамм дулх тIакхет, хIаьта план 500 грамм. Иштта дика къахьегаш дукха Iаьсий леладераш ба боахаме. ХIанз а тIехь чу на соцалеш араяьа лажаш да Iаьсий. Фермашта гоннахьа хьайбашта доакъара лаьрхIа дIайийна гурахьа юв культураш хьатIайоалаш латт. ХIанзчул тIехьагIа цхьа бутт баьлча, хьайбаш чусоцадалехьа кийчдаьр доацаш кхоачамхиллал моша доакъар хургда хьайбашта.

Паччахьалкхенна дукхагIа дулх дIадалара къовсам лоаттабу боахама хьакхарч лелаераша а. Нагахьа санна хьакхий дулха центнерга 85 соми 63 кепиги хьалха дIадодаш хиннадале, хIанз 70,5 сомага кхаччалца лохбеннаб цун мах. Иштта лохлуш латт продукце единица яккхарга дIабода мах а. ДIададахача шера цхьа центнер хьакхий дулх даккхарга дIабода доакъар 54 сом хиннадале, укх шера 43 сом мара мах болаш дац. Боахама экономика чIоагIъяра, рентабельни хилийтара чIоагIа лоархIаме гIулакх да из. Продукци дукхагIа яккха, цунга дIабода мах лохбе вIаштIехьдаьннал цар откормочни площадках бизза пайда эцар, хьайбашта тела доакъар хина ца тIоададеш бIайхача бардаца тIоадалар бахьан долаш. Из бахьан долаш хьакхарчаш доакъар дикагIа а дуъ, ярста а ярст. Гусева Натальяс лелаеча хьакхарчашта хIаранена дийнахьи буси 410 грамм дулх тIакхетар, хIаьта дIададахача шера укх хана хIара хьакханна тIакхеташ хинна дозал 352 грамм мара яцар.

Духхьал доакъар бIайхача бардаца тоадар бахьан долаш укх шера 8 бетта 10 эзар сом ахча кходаьд совхозо.

Е. МАКСИМЕНКО.

ОБОРУДОВАНЕХ БИЗЗАГIА ПАЙДА ЭЦА

«Красный молот» яха завод металла обработка еча сварочни, аьшка пхьоален, литейни, кхы тайпарча кердача оборудованеца Iалашъяь я.

Оборудованена нийса эксплуатаци яр, болхлой ца хиларах уж сайца латтилга дIадаккхар, лоаццача хана ремонт яр, оборудованега дукхагIа болх байтар, цун ерригача мощностах бизза пайда эцар — къахьегама овсарле лакхъяри предприяте балха технико - экономически хьокхамаш тоадари лоархIамера резерв я.

Болх ца беш оборудовани сеца латтара учета юкъе доагIа ер хьокхамаш: болхлой, электроэнерги, материалаш, инструмент ца хилар.

Заводе эггара дукхагIа металла обработка еш йола оборудовани механически цехе я. Заводе ерригa арахецача товарни продукцех 40—45 процент цу цехо лу сборочни цехаца цхьана. Укх шера июль бетта оборудованех мишта пайда ийцаб гуш да укх масалах. Хьалхарча сменах балха арабаьннарел кIезигагIа бар шоллагIча сменах арабаьнна болхлой, хIаьта кхоалагIча сменах кхы а кIезигагIа. ХIаьта цу ханка болх бе нах кхоачаш ца хиларах, тайп-тайпара ремонташ еш сайца латтарах нийсэзар сага-сахьат доадир оборудоване, резерве 984 сахьат дар. Из даберригача бетта кховэткъа гаргга балха моттиг болхлой боацаш яьсса хилар. Фу бахьан долаш нийслу из санна дола хIама?

Июль бетта 27 болхло эшар, капитальни профилактически ремонта график хадданза тIехайора, технически Iалашо лоаттаяцар, дублераш бацар. Нах балха хьа ца ахарах ши бIаь балха ди доадир. Иштта, уж а кхыдола а бахьанаш хиларах июль бетта план 79 процент мара кхоачашъянзар цехо.

Оборудованех бизза пайда эцара чIоагIа Iаткъ нормировани нийса ца лелаяр, нах дукха дIабувлаш хилар, кхы дуккха фактораш а.

Планированеи экономически стимулированеи кердача хьалашка завод болх бе яларо экономически гIулакх тоадара шоай болх тIаберзабе дехкарийла йир коллектив.

Лакхе йийцача даннешкеи цу цеха хьокхамашкеи хьежжа цу хьакъе де дезар белгалдаккха йиш я. Иштта къахьегама лакха овсарле йолча, ший мощностага хьежжа болх ца байтача кердача оборудованеца цхьана къаьнара яраш а я цехе. Кердача оборудованеца бе йиш йола болх каст-каста къаьначарца бу, хIана аьлча царна йола нормаш лохагIа йоландаь. Долче къаьнарчун метта керда оборудовани оттае еза.

ДIаихаи керда балха баьхкаи цехера болхлой 28 процент ба. Нагахь санна кадрови болхлочо беча балхаца нийсдича керда венача хьалхарча кхаь бетта 40—60 процент мара болх ца белга, хIаьта 40—50 саго даим норма кхоачаш ца елга теркалдича, къаьгга хьагучадоал нах балхара дIа ца бувлийтар оборудованена йизза нагрузка ялара эггара хьалхара резерв хилар.

Лакха къахьегама овсарле йола оборудовани оттаяро холуш болхлой къахьегама овсарле лакхъю, хIаьта хьалха болх кхоачаш ца булаш хиннача метте керда станокаш оттайича геттара паргIата боал болх, цул совгIа уж сеца латташ моттигаш а нийслу.

Иштта, масала, шлицепротяжной станок оттайир заводе. Ткъоэза лакхъелар къахьегама овсарле. Цу станокага мел булу болх байтара арахьара заказаш хьайийде а хIаьта цу тIа болх беча шоллагIа говзал Iомае а еза. Уж санна станокаш заводе дукхагIа хулаш латт.

Нах балхара дIаухилга кIезигдара, кадраш чIоагIъяраи болхлошта комплектовани яраи, ремонт яра ханаш лоацъяра, хIаьта йолча оборудованега дукхагIа болх байтара укх гаргарча хана кIира шозза выходной а долаш бархI сахьата болх барга довла лерхI оаха.

Лакхе йоалаьлча даннеша хьагойт хьалхарча сменах производственни кхаь болхлочоа цаI гIонча волга, шоллагIча—шиннена цаI, кхоалагIча — цхьаннена—цаI. Вешта, аьлча, шоллагIчеи кхоалагIчеи сменашка цхьана хинначарел 221 сага-ди дукхагIа къахьийгад цхьоалагIча сменерча производственни болхлоша, хIаьта цхьоалагIча сменана гIулакх деш хинначар 410 сага-ди дукхагIа да. КхоалагIа смена дIаяккхаро торо хулийтаргья гIо дераш керттерча шин смене бахен керттерча болхлошта гIулакх делга тоадеи.

КIира шин дийнахьа выходной хилча оборудоване болх ца беча хана царна паргIатта ремонт е дика аьттув хургба ремонтникий. Шоай говзал дикагIа Iомаергйолаш керда балха баьхкараш кадрови болхлочуница болх бе увттабара къаьнара традицеш юхаметтаоттаеш я заводе.

Заводе мел йолча оборудованена аммортизаци ярах завода хIара шера отчисленеш ю, хIаьта нагахь санна цар мел бу болх ца байташ уж сайца лоаттайойя, цо дукха зе де тарлу завода. ХIаьта хIанзарча хьалашка пайда — керттера хьокхам ба. Цулухьа оборудоване болх тоабелга — предприяте балха технико-экономически хьокхамаш эргадахар да.

Из гIулакх дизза кхоачашдара деррига низаш тIа а дерзалаь хьинаре къахьегаш я хIанз завода коллектив.

М. МАНАЛИН,
«Красный молот» яхача завода алапеи къахьегамеи отдела начальник.

ЛЕНИНГРАДСКИ ОБЛАСТЬ. Красногорски экспериментальни каьхата комбинат — мехка къаьнагIчарех цаI. Дукха ха йоаццаш ший 250 шу дизар белгалдир цо.

Укх тIеххьарча хана доккхий хувцамаш хиннад комбинате. Болх бе йолаеннай опытни целлюлозани заводи, картонни цехи, халланза охьаш йола цехи, экспериментально-промышленни очистни сооруженей йоккха комплекс, «екъача» способах каьхати хьоаса боаца кIалаши ду уникальни машина.

Iилма-тохкама институташца цхьана комбинате хьаю керда оборудовани, эггара а хьалхарча аргIагIа — вай ханарча дунен хьокхамашта нийсса йола каьхати картони ду машинаша.

Комбинато хьаеш йола продукци шерра юкъехьух вагонаш хьаеча, тракторнии автомобильнии промышленносте мебель хьаеча, химе, биологе, медицине. Укх тIеххьарча итт шера промышленно-экспериментальни гIулакхашца комбината коллективо кара а ерзаяьй балха юкъе а йоалаяьй мехка промышленноста дуккхача доакъошта эшащ дола 300 тайпа каьхати картони и. кх. дI.

Сурта тIа: сушильщица Л. Петрова «екъача» способах хьоаса боаца материалаш еча уникальни машина тIа хьоаса хьа мишта хул хьожаш я.

И. Баранова сурт.
ТАСС фотохроника.

ЯЛАТ ДIАДИЙНА БАЬННАБ

Пятилетка хьалхарча шера хьувкъам чуэццаше а карагIдаьнна толамаш чIоагIдарал совгIа уж кхы а лакхдара деррига низаш тIадахийтар Надтеречни района «Знаменский» яхача совхоза кхаш леладерашеи механизаторашеи. Хьалхе де мел дезар дир хьатIадоагIача юбилейни шера хьувкъама лард йоллара.

Цу хьакъе дика гIулакхаш карагIа даьлар укхаза. Белгалдаккха дева, совхоза кулгалхошеи специалистащеи гурахьа юв культураш хаинахьеи агротехнически бокъонаша дIа мадехкареи дIаера боккха теркам тIабахийта хилар.

Планах 1250 гектара тIа ялат дIале лаьрхIадар. ХIаьта механизаторашa шин сменах болх белга нийса вIаштIехьдаккхарах, оахам дергдолча техникана тешшаме ремонт ярах ханнахьа 1500 гектар аьхар. Укхаза дика кхетаду чIоагIа хьувкъам кхебара лаьттан культура лакха хила езилга. Оахам дале хIара гектара кхо центнер гаргга кхоачийташ гурахьа юв культураш дIаюргйолча деррига лаьтта 240 тонн суперфосфат тессар. Оасарца къовсам лоаттабеш культиваци а ль, лаьттанцара тIоадал соцаеш, галаш йохаеш макхашца лаьтта шаьрдир.

Кхаш леладерашта юкъе шерра яьржача яхье йоккхий къахьегама коталонаш яьхар оахам деш хиннача совхозе хьалха латтача механизатораша. Комплексно бора болх. Дийнахьа ялат дIалувра, бийсанна лаьтта оахар.

Иштта дика кийчдаьча лаьтта ткъаь ворхIлагIа сентябрь тIакхоачаш дикача стандартах цхьоалагIеи шоллагIеи классах дола фу дIадийна баьннаб совхоза механизатораш.

Гурахьа ювча культурай лакха хьувкъам кхебе йиш яп лакхерча кондицех дола фу дика кийчдаьча лаьтта дIадолларал совгIа из дIаера агротехнически бокъонаш йизза кхоачаш ца йича. Цу гIулакха дика кийчбир трактористаши сеяльщикаши. 25—27 сантиметр кIоарга даьча оахам тIа 7—8 сантиметр кIоарга фу дужилга Iалашдир сеяльщикаша.

Юбилейни шера хьувкъама беркатера фу дIадоллаш шоашкара лакхара хьокхамаш гойтар коммунист М. Ахмадов хьалха латтача совхоза толашагIа болча механизатораша Визиров Байсара, Каримов Чучус. Сменни нормах 18 гектар дIае езача хIара дийнахьа 20—22 гектар дIаюбра цар.

БIарг сийрдабоаккх дIаделла фу йовкъаш йоацаш пхьатарра хьатIадаьннача кхаш а.

БIаьстан юхье дув ялати юкъарча хьайбашта мошача доакъара культураши дIаера цхьа эзар кховэткъа гектар эзба аха езаш бар совхоза кхаш леладераш. ХIанзле цхьа эзар гектар аьхай.

Керттера гуйранара балхаш толамца кхоачашдаь совхоза къахьегамхоша.

Иштта боккха толам баьккхаб совхоза хьайбаш леладераша Iана кийчоеш. Дизаи йIаьйхачеи хургда совхоза хьайбаш. Планах 400 тонн йол, ши эзар тонн силос, ши бIаь тонн ча Iалашде дезаш бар уж, хIаьта хIанзле планал совгIа 280 тонн йол, 1700 тонн силос, цхьа эзар тонн ча кийчдаь хьайбаша Iа доаккхаргдолча хьатIаэза дIаоттадаьд.

А. ТУГАНОВ.

7 ОКТЯБРЕ ГДР 17 ШУ ДУЗ

ВЕЖАРИЙ МЕХКА ЦIЕЙ

ГЕРМАНСКИ Демократически Республика 17 шу даьннад. Ма чIоагIа дегIаенай из цу шерашка!

Къона немецки болхлой-ахархой республика иштта дегIаахаро капиталистически дунен цхьабараш цецбоах, хIаьта уж цхьайолча хана цу гIулакхах кхета а кхетац. Уж санна болча нахах цхьа ший къайле йола сфинкс хетт ГДР-ах. Социалистически мехкашка бахараша из цхьаккха а къайле яц. Иштта сиха прогресс яра, хIанзалца ца хиннача тайпара мохк экономически культурни дегIабар Iалашлу Германе малхбоалехьа керда общественни строй — социализм оттаяь хиларо.

ХIанз ГДР-е, хьалха хиннача германски рейха лаьцачох диълагIа дола дакъа мара ца лоацача мехка, 1936 шера ерригача Германе хьаеш хиннача дукхагIа промышленни продукци арахец. Эггара хьалхарча немецки болхлойи-ахархойи паччахьалкхене бахача 17 миллион гражданаша дунен шоллагIа тIом хилалехьа 60 миллион немцаша хьадеш хиннача дукхагIа товараш хьаду хIанз.

Социалистически единни парте кулгал а деш 17 шера сийлен никъ баьб керда Германи хьалъераша. Ший территорега диллача дунен тIа 92-ча моттиге латт республика, хIаьта наьха дукхалга диллача — 29-ча моттиге. Цхьабакъда, арахецача промышленни продукцега диллача дунен тIа чIоагIагIа дегIадаьхкача итт мехка юкъейоагIа из! Машинаши оборудовании кхыча мехкашка дIаахийтара США, Англе, Малхбузен Германи дIаяьлча йиълагIча моттиге я ГДР. Цхьан сага лоархIаш электроэнерги яккхарга диллача дунен тIа кхоалагIча моттиге латт из; цемент яккхарга диллача — йиъалгIча моттиге; болати, пластмассаши, синтетически кIувнаш арахецара — ялхлагIча моттиге, телевизораш хьаяра — йиъалгIча моттиге.

Иззал толамаш даха вIаштIехьа мишта даьннад ГДР-е хьаттача, жоп цаI хургда: халкъа боахама доал дареи планировани еча кердача экономически система юкъейоалаяреи, аьнна. Реформа творчески инициатива хьайийлар заводашкеи фабрикашкеи, кхашкеи фермашкеи, Iилман лабораторешкеи, конструкторски бюрошкеи. Экономически анализ е, хIама лархIа, торонаш гучаяха, хIара пфеннинга кхомбе, техника эгга а йоахаш тоае Iомалуш ба миллионаш къахьегамхой.

Кердача экономически системах Iалальмате доккха беркат доал. Къаьстта гIадвугаш да цу гIулакхо къаман доход дегIаяра темпаш наьха санна сихъяь хилар. 1960—1963 шерашка юкъера лаьрхIача хIара шера 3,2 процент дегIа йоагIар къаман доход, цул тIехьагIарча шерашка — 4,8 процент, хIаьта укх шера хьалхарча ялх бетта — пхи процент. Прибыль яра план дуккхача хана кхоачаш ца еш хиннача промышленноста хIанз кхоачаш а тIехкхоачаш а ю из. Белггала толамаш даьхад юрта боахаме а.

ГДР экономически толамаша, кердача экономически система юкъе а йолаяь халкъа боахама кхетамца кулгалдара теркам тIаувз малхбузенгермански общественноста, дукха ха йоаццаш а «планови боахама кризис» хургья яьхараш харцбу. «Дунен индустриальни паччахьалкхенашта юкъе я ГДР, — ца ловшше а белгалду «Ди вельт» яхача буржуазни газета. Цунах цIенхашттара партнер лоархI, малхбоален блоке лаьрхIа а ца Iеш. Цу тайпара факташ харцъяр Iовдала хургдар».

Дунен экономике йоккхагIчарех цхьа моттиг дIалоацаш йолча, бIаь мехкаца торгови гIулакхаш леладеш йолча ГДР роль хIанзарча дунен халкъашта юкъерча вахаре тIехь-тIехьагIа лакхлу. Европа центре машара бастион, цу континента кхерамзле лораяра лоархIамегIа йола фактор хиина дIаэттай Германски Демократически Республика. Немецки лаьттан тIара кхы гIом ца хьайта исторически мисси тIаийцай цо шийна. Дунен цу районе машара гIулакхаш чIоагIдар айхха дувзаденна да ГДР-ца, цун экономически низ, политически влиянии авторитети дегIаярца, доазол арахьара политически инициатива шеръярца.

Дуккхача къоначa къаман паччахьалкхенаша ГДР-ах шоай доттагIа лоархI, цо царна доккха новкъостал дарах. 50 мехкаца дипломатически, консульски, экономически гIулакхаш леладеш я ГДР. Цо дакъа лоац 250 дунен халкъашта юкъерча организацешка, оттадаьд эзар совгIа дунен халкъашта юкъера договораш.

Машара тIехьарча ший политикаца, халкъашта юкъе цхьана леладу гIулакхаш чIоагIдара тIабераабаь беча балхаца, дунен халкъашта юкъе лоархIаш хилларах а ООН-а член хила а бокъо яьккхай ГДР-а.

Лаьттан тIа бахача машар безача наха хьалхашка ГДР-а сий тIехь-тIехьагIа лакхлу. Из къаьгга хьагойт ООН членалла дIаэца аьнна ГДР даьхача дехарца бувзабенна АПН-а чакхъяьккхача дунен халкъашта юкъерча анкетас.

ХIаьта боннски правителашеи цар малхбузеч партнерашеи ГДР дунен политикаи торговлеи арена тIа ца ялийтара духьала леладу гIулакхаш кхертIо лоам тIа хьатIа а боахаш юха чу а кхувсаш мифически Сизифа хьийгача къих тара лест.

Дунен халкъашта юкъера ГДР-а сий лакхлу, хIаьта Бонна репутаци тIехь-тIехьагIа эшалу. Цу хьакъехьа малхбузенгермански» Бильд-цайтунг» яхача газета яздора: «Сарказми иронии, гоамали раьза ца хилари — из деррига а немций (малхбузен В. К.). керта тIа гIалж санна IотIадеттталу массе а оагIорахьара» яхаш.

Керда социалистически Германи хьалъераштa хов: ха царгахьа я, из цар союзник я. Немецки лаьттан тIа Германски Демократически Республика санна машар хьаштдолаш, демократически, прогрессивни паччахьалкхе хиннаяц цкъаьи цкъа.

Цун я кхоане а.

В. КУЗНЕЦОВ.
(АПН).

СУРТА ТIА: Берлина кердача гIишлоех цаI я ала йиш я Лихтенберга районе Лох Ханса цIерагIа йола нах баха квартал. Гаьнара бIаргаго вурийттаза вIаштIардаь кхо цIа. Цхьа ший тайпара сибат да города цу оагIон. ХIара этажо тIа пхийтта квартира я. Квартал дIахо хьалъеш латт. 1968-ча шера кердача квартирашка баха ховшар деэдергда 5014 дезала.

АДН—ТАСС сурт.

Румыни. Доккхий балхаш ду Бузеурча баьца даарий опытни станце Iилман болхлоша. Цар Iомаю къаьстта консерани промышленноста дола баьца даарий керда сорташ хьадара торонаш, мехка къулба-малхбоален районе баьца дааран леладара секторащ вIашагIйохкара способаш, огородашка, тIера дIакъайлача плантацешка, парникашка, рассадникашка баьца дааран кхедара методаш.

Сурта тIа: станце Iилман болхлой группа баклажанашта хьакъоастадаьча дакъ тIа.

Аджерпресс—ТАСС сурт.

ООН-а ГЕНЕРАЛЬНИ АССАМБЛЕЯ

НЬЮ-ЙОРК, 4 октябрь. (ТАСС спецкорр.). Селхан дийнахьа хиннача ООН-а Генеральни Ассамблея XXI-ча сессе пленарни заседане дIахо дийцар Къулба-Малхбузен Африках (ЮЗА) дола дош. Кхоачашъелга Английски правительства цу хана хиннача Къулбехьен Африкански Союза тIадилла йолча, ший хана «Къамий Лиго Англе правительствана 1920 шера енна хиннача мандатах бахьан а дь, цу мехка аннексировани яьяр Къулбехьен Африкански Республико. ЮЗА-на довал де Къулбехьен Африкански Республика «бокъо» хилар бакъдир дунен халкъашта юкъерча судо укх шера июль бетта Гааге.

Африкан Азеи 52 мехно цхьана оттаьча, ЮЗА довал де бокъо луш йола мандат ЮАР-гара хьайоаккхалга, ЮЗА ООН-а юрисдикце мукъах йохийтилга хьадекаш йолча резолюцега хьожаш я хIанз Генеральни Ассамблея. Цига хоркамаш дара кийчо яреи из мохк ший лоIаме балари Iалашдар духьа.

Резолюци хьаллаьцар социалистически паччахьалкхенаша. Цу гIулакха шийна хетар дувцаш Советски Союза викала Н. Т. Федоренкос аьлар, Къулба Малхбузен Африка дош къоастадеча аффрикански паччахьалкхений Организаци юкъеоза а еза, мандат дIа ма яьккхинге а кхы тIехьа ца йоалийташ ЮЗА ший лоIаме хилийта а еза, аьнна.

Резолюцена духьала голосовани яь яьннай ЮАР-и Португалии йиъ-лагIча комитете из ювцача хана. Колониальни Державаши Малави яха африкански мохки голосовани еча юкъе дакъа ца лоацаш Iийра.

Цул тIехьагIа къамаьлаш даьча Сомале, Судана, Центрально-Африкански Республика, Польша викалаша йизза хьаллаьцар резолюце из проект.

ООН-а Генеральни Ассамблея дийнахьарча заседане къамаьлаш дир иштта Ирланде, Бразиле, цхьадолча кхыча мехкий викалаша а.

ХАРЦ АХЧА ДЕРАШ ДУКХАГIА ХИННАБ

ВАШИНГТОН, 4 октябрь. (ТАСС). ДIадахача финансови шера (1965 ш. 1-ча июлера депа 1966 шера 30 июне кхаччалца) ВIашагIкхийттача Штаташка Iаьзалаша чухьежа дIадихьа деррига а дIалаьрхIача 9 миллион доллар дола харц ахча, йоах селхан укхаза кепатеха араьккхача хIара шера еш йолча США финансай министерства къайлагIарча служба доклада тIа. 9 миллион доллар эггара йоккхагIа йола цифра я.

США хьаду харц ахча тIа-тIа дукхагIа хулаш хилар ховргда дIадахача шера чухьежа, даьккхача 3,36 миллион доллара маьха хьадаьча харц банкноташка хьежача.

Доклада тIа белгалдоакх, дIадахача шера ВIашагIкхийттача Штаташка харц ахча даь 866 саг лаьца хилар.

Халкъа эскара тIема гIулакхаш

ХАНОЙ, 4 октябрь. (ТАСС). Укх тIеххьарча кхаь бетта Лаоса патриотически герзашцарча низаша доккхий зенаш даьд американски советникий командованех тIом беш долча бIунашта, яхаш хоам бу ВИА агентствас.

ТIемаш латтача юкъа Лаос мукъаяккхара Халкъа эскаро тIема юкъера ваьккхав моастагIчун 2.290 салтеи эпсари. Цул совгIа, чуяйтай американски 7 самолет.

САКХЕТАМЕ ОАЗ

ВАШИНГТОН, 4 октябрь. (ТАСС). ВIашагIкхийттача Штаташа Таиланде вахийтав «30.000 совгIа салтеи бIаьш миллионаш доллараши», аьлар США конгресса кхыча мехкашцарча гIулакхашта йолча сенатски комиссе председатела У. Фулбрайта (Арканзас яхача штатагара демократ).

—Эн-би-си» яхача компане телевизионни программе ше къамаьл деш сенатора дIахайтар американски правительства цу тайпарча гIулакхаша Таиландах шоллагIа Вьетнам е тарлуш хилар.

Молдавскии ССР. Суворовски районерча «Рассвет» яхача колхоза Огурцов Паьла звенон ялатийна лаьрхIа хьажкIаш хьалкхеелга дизза механизированни да. Кулгашца къахьегалга хьажкIаш хоржача а цIенъеча а ца эшаш да: хIанз болх бе йоласнай хьажкIаш чIормайоахаш цIенъеши складашка дIайотташи йола поточни линии. Цу линие шера 15 эзар сом ахча кходергда.

Сурта тIа: хьажкIаш механизировани хьахоржача.

ТАСС. фотохроника.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

КЪОВСАМ ЛОАТТАБЕШ ЙОЛЧА ВЬЕТНАМА ОАГIУВ ХЬАЛЛОАЦАШ

Ерригача Франце гIолла шерра дIаяржаргья «Вьетнамах долча бакъдолчун кампани». Цу кампанена юкъе ух машара тIехьарча боламе дакъа лоацаш бола эзараш. Шерра дIадовзийтаргда дерригача дунен тIарча машара кхерам тIатессаш бола бIехеи унзарен вуламхой бола американски агрессораш хьагучабоахаш дола Iалаьмате дукха документаш. Цу тайпара решени тIаийцай Париже хиннача Франце Къаман машара совета сессе.

«ВIашагIкхийттача Штаташа, йоах сесси чакхйоаллаш тIаийцача резолюце тIа, — дувцилга йоацаш соцае еза Къилбаседен Вьетнама чуетта бомбаш, официально бакъъяь тIаэца еза Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Къаман фронт, переговораш хила йоагIаш йола оагIув из а лоархIаш, Женевски соглашенеш кхоачашъе еза, Вьетнамера шоай бIунаш ара а доахаргда, цига хьал мел даь тIема гIирсаш дIа а доахаргда -аьнна декхар шоашта тIа а эпаш».

Укх денношка ООН-а зданена хьалхашка демонстраци вIашагIтехаяр ВIашагIкхийттача Штатий Вьетнамерча агрессена духьала протест еш. ООН-а небоскреба зданена хьалхашка баьккар нью-йоркски студентчества викалаш, католически протестански кIназий священникаш. Демонстрацe дакъа лоацаш хиннарашa дIайоаржаьяча заявлене тIа йоах, американски халкъ тIа-тIа дукхагIа сахьувзадеш да дIахо а Вьетнамерча тIема эскалаци еш хиларца дувзаденна.

Японски студенчества, культураи Iилман деятелий 300 совгIча викало Токио митинги демонстраци йир Вьетнамерча США агрессена духьала протест кхайкаеш. Митинге къамаьл даьча профсоюзни женсовета халкъа болама отдела заведующе Ивадарэ аьлар, къахьегамхошта репрессеш ергья яхаш правительства кхерам тIатунсе а, Вьетнамерча США тIема эскалаци яра духьаларча протеста массане юкъара забастовка чакхйоаккхаргья, лаьрхIа хиннача тайпара, 21 октябре.

«Вьетнама машари ший лоIами!», «Вьетнамера арадаха американски бIунаш!», «Соцае Вьетнама чуетта бомбаш!», «Бакъйий тIаэца Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Къаман фронт!» — цу тайпара лозунгаш а долаш чакхъяьлар Голландерча столице Амстердаме хинна дукхача наьха демонстраци. Демонстраци вIашагIтехаяр тайп-тайпарча политически лостамех йола 20 совгIа кагирхойи студенчестван организаци юкъейоагIаш йолча «Вьетнама машари лоIами балара тIехьарча кагирхой комитето».

«ТIом — цIаккха ма хилба! Мюнхен — цIаккха а ма хийла!» — цу тайпара лозунг а долаш чакхдаьлар Трнаве (Малхбузехьара Словаки) Чехословаке, Венгре, Австре кагирхой вIашагIкхетар. ВIашагIкхийттача дакъа лаьцараша тIаийцар американски агрессораша Вьетнаме лeладу оакхарой хьисапера гIулакхаш харцахьа лоархIаш йола резолюци.

(ТАСС).

БЕРАШ ЛОРАДАРА ТIЕХЬАРА ДЕРРИГДУНЕН КОНФЕРЕНЦИ

СТОКГОЛЬМ, 4 октябрь. ТАСС-а корреспондента В. Севастьянова хоам бу:

Селхан укхаза хьайийлар 6 октябре кхаччалца хургйола бераш лорадара тIехьара Дерригдунен конференци. Дунен халкъашта юкъерча кхалнаьха демократически федераце (МДФЖ) инициативах вIашагIтехача конференце гулбелар ерригача континентий 70 совгIача мехка шеррача общественноста хьалхара баьхка 300 гаргга делегати хьашийи, дунен халкъашта юкъерча 14 организаце викалаш, халкъа Вьетнамо бахкийтараш.

Дуккхача викалех латтача цу форуме дакъа лоацараштa юкъе — паччахьалкхени общественни деятелаш Эжени Коттон (Франци), Кумари Кхан (Инди), Н. В. Попова (СССР), А. Кейта (Мали), Ф. К. Дейничрак (Польша), Фан Тхы Ан (ДРВ), Нгуен Тхан (Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Къаман фронт), кхыбараш.

Болх дIаболабаьча хьалхарча дийнахьа конференце дакъа лоацараша ладийгIар «деррига бераш массе оагIорахьара дегIаахара хиланза даргдоаца вахара хьалаш» яхача Э. Коттона яьча, США агрессех довш латтача Къулбехьен Вьетнамерча берий хьал» яхача Тхан Фонга (Къулбехьен Вьетнам) яьча», Американски тIема эскалацех Къилбаседехьарча Вьетнама бераш лорадар» яхача Фан Тхи Ана (ДРВ) яьча докладашка.

Дамаск (Сирия). Аль-Масакин аш-Шаабия яха керда столични район.

Нах чубаха цIенош ца тоьара кризис сихагIа дIаяккхар духьа, сирийски правительства къахьегамхошта даррегIча маьхах квартираш хургйолча ший къаьстта программах хьалду цIенош.

Ю. Тыссовске сурт
ТАСС. фотохроника.

Перме шерра наIараш хьайийлай кердача А. М. Горьке цIерагIча публични библиотека. Йоккха йиазза вIаштIаръяь здани хьалъяьй Iоакъахи бетонахи. Цхьан ханна 700 сага деша тарлургдолаш ворхI зал я цун. Книгохранилище лифти механически подъемникаши оттаяьй.

Сурта тIа: кердача библиотека здани.

Е. Загуляева сурт.
ТАСС фотохроника.

Маца хургда учебникаш?

Дешара шу доладенна дукха ха я. Наьна метта учебникаш ца хилар чIоагIа Iаткъ дешара, хIаьта из цкъа хинна а ца Iеш шера шера школашка хулаш а да. Хьалха санна укх шера а доацаш да 1-ча, 2-ча, 5—6,9-ча классашта эшаш дола уж учебникаш. Из гIулакх иштта долга дика хов республика просвещене министерства а хьехархой гевзал лакхьеча института а. Хьалхара четверть чакхьяла дукха ха йисанц; бамьда, дешархошца наьна метта урокаш дIаяхьа йиш йоацаш да тхо.

А. ДЗАГИЕВ,
МалгIабика района Инаркъерча № 12 йолча школа завуч.

ДИКАЧАРНА УЛЛУВ

Кхоъ берий беш я тха юрта. Ма атта да тIаккха берий ноаношта аьнна хеталу. Да а да-кх из иштта. Хьаэпаргья вай хьу чакхйоахача комбината 95 моттиг йола берий беш. Дика вIаштIехьбаьккхаб цигара болх опытни воспитателаша - педагогаша А. Шмаковас, Т. Богдановас, Н. Лубинеца. Даим цIена, сапаргIата, бераме хул беша. Беша лоазон тIа ловзаргашта лаьрхIа дукха тайп-тайпара площадкаш я. Цига сакъердаме дIахьо бераша шоай ха. Даьшта-ноаношта къаьстта дика хеташ да укхаза кийчду даа хIама чамболаш хилар.

Иштта деррига кхоачамаш да нов. В. Сергиенко заведующи йолча берий беша а. Цхьабакъда, из ала йиш яц юртарча кхоалагIа йолча берий бешах. Геттара во лел укхаза кхачан продукташ Iалашъелга. Совхозни тика я царна продукташ кхухьар. ХIаьта эггара чIоагIагаI эшаш йола маьхк а тIехьа цкъаза ца яхьаш шиъ кхоъ ди доаккх, —яхаш леткъ беша заведующи нов. З. Боровик. Из бахьан долаш бераштa ширъенна маьхк юае езаш хул. Совхозе сомаши баьцадараши кхелу беш йоллаше а баьцадIараш а нхахьац, хIаьта комсаш-м тхона вIалла бIарга а ейнац, —йоах беша заведующе.

Я. ЦУЕВ.

ШАШКАШ

СССР-а 26-ча чемпионата финал хьаелл тахан Грозненски шахматни клубе. Яхьашка дакъа лоацаш хургва шиъ гроссмейстери 18 мастери.

Турнире дакъа лоацаргдараш ераш ба: СССР-а эксчемпион, гроссмейстер З. Цирик (Харьков), СССР-а чемпион(гроссмейстер В. Литвинович (Ленинград), спорта мастераш А. Семенов (Москва), П. Святой (Ленинград), Л. Вертинский (БССР), А. Вайцешук (Рига), В. Голосуев (Ленинград), В. Каулин (Калинин), В. Габриэлян (Герзашцара низаш), Ю. Кузнецов (Ленинград), М. Юдин (Горький), Б. Симонян (Баку), Е. Тюнев (Ленинград), А. Ширеян (Ереван), Н. Бенедикт (Одесса), Э. Рыбаков (Гомель), Ю. Арустамов (Баку) Э. Цукерник (Ленинградски область), Л. Головашкини В. Гагарини (Москва). Уж ба СССР-а ниа болашаха бола шашисташ.

В. СОЛОМКО,
республикански категоре судахо.

ФУТБОЛ

«Труд» ДСО кубок яккхара тIеххьара матч хилар Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводеи «Гипрогрознефта» проектни институтеи футбольни командашта юкъе. Цига счет 5:0 а йолаш заводчанаш котбаьлар. «Труд» ДСО дIа-хьа тела кубок елар царна.

В. ПОСТНОВ.

ХАЛКЪА ИРАЗ БАХЬАНЦЕ

ОСМИЕВ Хьамзат

ОЧЕРК

Контрреволюце увттаду къиза туржаI дувца хеза довзаш а, хIаьта доккха Iазап тIа а оттадеш, Россера дуккха районаши, лоалахара ХIирий мохки дIа а лийца, бена Долакха-Юртаи ТIой-Юртаи кIалха хьаэттача Деникина бIево шоашта фу дахь дика ховш а бар цу бирсача деношка гIалгIай къахьегамхой. Шоашта дайнар, шоашта ховр совдолаш, Ленина тешамерча новкъоста, берригагIа гIалгIай къахьегамхоша шоай да санна лоархIаш а цар дагахь вижа а волуа Сергос кхетабаь, де дезачох дика сакхувш бар уж.

Низкъала хоарцои къахьа къели лоаттаьяча паччахьа Iаьдала хоамат кхы юха шоашта кач ца яйта вай мехкара хIара къахьегамхо мелла йоккха хилараx хало ла а, нагахьа санна эшаргхуле, вала а кийча волаш, шоай мехка сийле лорзе оарцагIваьнна ха яр из.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН исторe чу сийленца цIи хеза 1919-гIа шу. Бекъеи шийлеи бена кхаьчар февраль бутт. Цу беттарча цхьан дийнахьа шо-шоай цIеношкара ара а бувлаш, цхьаццa а, шишша а, дукха цхьан болаш а, шоаш ма кхоабу юрта майдангахьа ухаш, юрта юкъарча гIулакха кхелъе езаш моллагIа хIама нийсделча массаза а шоаш гуллуш хиннача тайпара, цига гуллуш бар ТIой-Юртара нах. Баламах Iотесса е юкъ меттера лаьца бе йоаллаш топ йоацаш цхьаккха саг вацар царца хIанз, герз кхосса ха йоаца кагий бераш деце.

УрагIъяхийта кий лаьтта кхоачаргйоацаш, селла дукхабар гулбеннараш: лоа санна кIай можамаш йола къоаной а, ханна нийсбенна къонахий а, юхьа тIа чо баланза бола кагий нах а, деррига а хара сутара бераш а.

Михо човхабаь форд санна, нахах хьувш йолча цу йоккхача майдан тIа латтар цIог тессача цIеча говра тIа а вагIаш, баламаш тIара IажагIча хьаьса погонаш шийлача маьлха зIанараша къега а еш цхьа Деникина эпсар. Шоаш кхайкалеча хIамаех гIалгIай дIакхетабе, аьнна, викал а ваь, Деникина бIена Берса-Юрта латтача штабо вайтавар из.

Гулбенна латтача гIалгIаша ше яххар бартагIа тIаэцаргхиларах дог тийша а волаш, наьха кортошта тIагIолла дIа а хьежаш, эпсаро деш хинна къамаьл курен сонтеи дар:

— Шийна духьала мел даьннар, баьца мергIилг мо мара ца хеташ, каг а деш, берригa эрсий мохк а лаьца хьалоагIаш низ бола Iаьдал за тха дар... Тхога шоаш лоза а ца дайташ, доаца денал а ца эгадеш, тха бIу духьале йоацаш шоай юрташка, чу а байта, большевикаш тхога хIалак а байта, — йоахар Деникина эпсаро.— Нагахьа санна оаха ахар оаш ца дойя, духьала отта гIоргe, тхона вIалла хала дац шун юрташ, хьокха баьгIа моттиг юсаргйоацаш, цхьатарра Iошаьръе а, хIаьта шо шоаш, дийна саг ца вуташ, хIалакде а. ХIа-хIа-а, гIалгIай, фу ях оаш хIанз?!

Из кура, сонта къамаьл хезача, дегаш тохаденна, шоаш бол-болча хьайра нах. Iоара а хьаллара а цхьатарра цIогIарч даьлар:

— Сенна дувгI цунга ла? Шоай тур бетта ма доллалаш а аьле, дIаяхийта хьакха.

— Шин пхандара юккъе топ йоагIар цунна.

— ДIавакха! Ер вай топ боамбех йиза я мотт цунна?! — аьлар ший йIаьха салтий топ бе йоалла аьтта кулг лаккха урагIа а дахийта Саге ИбрахIама. Цу эпсара тIаккхача а из човхаве а безам болаш къаьстта чIоагIа сихбеннача кагийча нахаца вар ИбрахIам. ХьаргIий ткъам мо Iаьржа модж-мекх тесса а волаш, кIайча юхьара, лакхача дегIара, йиткъа юкъ а шера белаж а йолаш, хоза куц долаш зIамига саг вар из.

ИбрахIам а, из санна кхыбола кагий нах а, къоанoша юхатохар бахьан долаш, ца вувш халла кIалхара а ваьнна, ший говрага сиха чоабол а эцийта дIавахар гIалгIай «кхетабе» вена кIай эпсар.

Цу дийнахьа ТIой-Юртарча а Долакх-Юртарча а наха берригача мехка цIерах денна жоп лоацеи хоадам болаши дар:

Тха декъашта тIада мара
Хьо тха лаьтта варг ма вац!

Берса-Юрта шоай штаб а йилла, дийнахьа а буса а молаш къаракъ а долаш, доккхалаш а деш Iеш бар Деникина бIуна укх оагIорахьа лестача даькъа керттера хьакимаш. Иштта лар цу дийнахьа а. ГIалгIаша денна жоп ше маларра дIадовзийтар къаракъо корта бIогор а баьккха вагIача хьакимга честь а денна дIачуваьннача эпсаро. Из дIахезача, боанго лаьца аьхха санна, сабIарзденна хьайзар инарал. Деррига ший зенал цунга дIадовзийта воаллаш санна, ши ког Iо а теха, бIеха яппар а яь човхавир цо декъан бар мо бос а баха, кхера а венна вувлавелча санна латта эпсар.

Ши яьлча мо сиха вIашагIтохийтар эпсараш. Ди-бийса далалехьа, чилла мара хIама юхе ца дуташ, Iошаьръе ТIой-Юрти Долакх-Юрти, аьнна, приказ делар инарала. Эпсараш приказ кхоачашде дIахьийлхар. ТIом болабелар.

Малхбузехьа, ГIалми-атагI,
Болабелар, ца беш гоам,
Деннар дийнле дагакхоабаш
Деникина бена тIом...
...Летар гIалгIай: къона, къаьна.
Дахар лаьтта дукха цIий.
Ший бос хийца цIе ма дийрзар
Маьрша дола ГIалми-хий...

ЦУ ХАНА массанахьа а хозаш хиннача партизаний илле маяххара, сангала сийна цIи лотаенна, молха бикъа кIур этта, догIах а лаша пхорч делхаш хиннача цу бирсача деношка дукха хулар ниакъала хоамаш. Ханал хьалха енача асаро гаьнаш тIара гIа матара хьош санна, дуккхача даьй, ноапой, йижарий, вежарий, берий, истий дегаш матара кхухьаш дар са мел биннача метте хьахозаш хинна хабараш: Махьа-хьажий Къурейш вийнав, Боазаркъий Хасолта вийнав, ХьажIалийна топаш еттаеннай, кхы а, кхы а, кхы а. Тьазеташ дукха дар, геттара дукха. ХIаьта веннар дIаволлал мара саг Iацар цу тьазеташка. Вожаш тIем тIа латтар. Цу нийлхача тьазеташка хьалха белхача исташкара хозаш хиннар алхха байнараш хестабелгеи бисарашка кодам белгеи хинна Iацар. Цу белхамашта юкъе сардам а ухар: «Сийна цIи яьнна цIерах воагалва хьо, Деникин! Iаьржа кIур баьнна кIураца уллалва хьо, Деникин!»

Цкъаза дегаш гIоздоаха кхааш а хозар: «Паччахьа Iаьдала низкъала дукъ тIалаьттача къеча наьха тешаме доттагIа Серго кхаьчав вайцига!» «Дуккха зе а деш, цхьа сахьат хьалха юхатехал «Эльберди боарзага» гIолла тIагIерта хина деникинций эскар», иштта кхыдараш.

Хьалхарча а шоллагIча а деношка, наьха мо чIоагIа зе а тохаш, юхабийттар гIалгIаша хьаьрбаьнна хьувза белогвардейцаш догIан тIадамаш санна, листа ухар кагийча топий а пулеметий а пхорч, кхалнахи бераши унзара а доахаш, юрта юккъе чуухар йоккхийча топий дIандаргаш.

Эрсаша, черсаша, нохчаша, иштта кхычар гIодешшехьа а, цу бирсача деношка, моастагIчун низаца биста йиш йоацаш, кIезига бар гIалгIай низ. Къаьстта доккха туржаI дар тIом болабеннача кхоалагIча дийнахьа «ЧIимий кIоаг» оалача метте эттар. Маьлха сердал йовш мо мара, цIаккха а сийле йовргьяц шоай са кхо ца деш, шек ца воалаш, вай ираз бахьанце цига бейнача турпалий.

...ХIИРИЙ КЪАЬНА Бада-Юрт уллача оагIорахьара тIабоагIа белогвардейцаш шоашта чухь садоаллача хана тIех ца бовлийта, аьнна, дегашка чIоагIо а яь, кIийле лаьца вагIаш Долакх-Юртара ткъаь кхоъ саг вар уж. Хадданза гарга гIертар моастагIий-деникинцаш. Майрахошта хIанз шаьра хьахозар, герз кхийтта вежар алла а уллийташ, сапцалца хьалхашкахьа тIабоагIача кIайбараша детта цIогIарч: «Шоай доаца денал ма эгаде, хьаьрдаьнна гIалгIай! Карадувла!».

Ерригa из лаьттан чIегилг нийкхача санна хетадолийташ, листта-листа моастагIий легабеш, залпах топаш яьлар окопашкара — иштта дар ткъаь кхоъ турпало-гIалгIачо царна денна хоаламера жоп. Дувлача герзех кIур латтар «ЧIимий кIоаге».

Кхоачалуш латтар турпалашкара пхо-молха «фу дича бакъахьа хургда дIахо?» ХIаранена къаьст-къаьста отташ, из хаттар хьалхашка эттар царна. Цхьабакъда, цар йиш йохар, денал эпаладар, уж шоай сина аьттув лохаш хилар дацар цу хаттарца. Цу хьакъехьа-м цар массане а цхьан бартагIа бах соцам бар: «Таханарча дийнахьа моастагIчоа юхь-духьал а эттa, шек ца доалаш довр дикагIа да цунгахьа букъ а берзабаь доастамал а яйта даха дусачул». МоастагIчоа дукхагIа зе тохаргдола оагIув бар цу хаттарца дог-майрача къонахаша лийхар.

ТIехьара а, ца ювлаш сайцар окопашкара йийна топаш. Юхь къоастае а йиш йолаш, селла гарга кхаьчар деникинцаш.

— Живарий, кIантий, доха ма долалаш! Беттара яха шалташ! — цIогIарч даьлар царна юкъера.

Окопашкара гIайттар турпалаш. Къьгар беттара яьха болата шалташ. Дорхонца доагаш дар бIаргаш. Болат санна чIоагIденнадар дегаш. МоастагIашта кач баха аьнна, даьрденна ломаш санна, тIатовсабелар. Шоаех хIаране метта шишша а, кхоккха а, кхы дукхагIа а белогвардейцаш боа а беш, ги йиллал тIехьашка ца болаш, мехка а къаман а сийле бахьанце шоай дегIамаш цигга Iодехкар царна массане а: Далга-наькъен Iадиса, Кермас, Къаршечо, Ахьмада, Беллас, Асе, Къулбажа-наькъен Саьлмарзас, ШаIипа, цун воIа Османа, Доврбика-наькъен Элбазара, Оарснакъас, Темарзий-наькъен Артама, Хьакима, АртагIа, Газика-наькъен Чадаха, Iисас, Балхай-наькен ИбрахIама, Шибала-наькъен МаIала, иштта кхычар а. Шоаш берригаш байнабале а, цар кхы цIаькха а тIехьашкахкайсар моастагIий. Сийле царна!

ЯЛХЛАГIЧА ДИЙНАХЬА саррахьа Долакх-Юрт моастагIчо дIалоацачахь яьлар. ХIаьта Долакх-Юртаи ТIой-Юртаи юкъера юкъ йоккха яц. Тахан-кхоана дIалацар кхерам болаш яр ТIой-Юрт а. Наьсаренгахьа дIааха йолаелар берех, чурча поарталех етта вордаш. Берий делхар, хьайбай Iехар, кхалнаьха кадар, моастагIчоа цар доаха сардамаш, вордай цIувзар, юртех чуболаш латтача тIема таташ — уж дерригаш вIашагI а ийна, цу даькъазача «зурма» зов латтар дерге. Шоай кхуврч, шоай цIа, шоай юрт, шоай мохк, деррига Советий Iаьдал бахьан долаш деникинцашта юккъе чу а ухаш, денале латаш бар кIантий. Цхьабакъда, кхоачалуш доагIар царгара пхо-молха.

Белогвардейцашта караяхар Долакх-Юрт. Доагаде болабелар цIенош. Юрта эттача туржаIах довла гIерташ санна, доагача гIалгIай цIенош тIара гIетта цIера алаш сигала ухар. Ювлача топех а доагача цIеноех а гIеттача кIурах этта дохк латтар шинна а юрта.

Долакх-Юрт яьккхача шоллагIча дийнахьа малхбузен-къилбаседенгахьа гIолла ТIой-Юртах а чубелар гIаьрхой-белогвардейцаш. ТIой-Юрт а йоассаелар. Йоассаелар аьлча-м нийса хургдац. Из хьахьокх укх шиш сурто.

Шоаш тIакхаьч-кхаьчача цIенах цIи а тохаш, коашкара коашка а бувлаш боагIача белогвардейцашта довдеш, ше валлалца тIехьашка ца вала, аьнна, дагахь чIоагIо а яь сангар чу хайна вагIа цхьа гIалгIа — ТIой-Юртара Олига-наькъен Бунхай ШаIип. Цун топ массаза ял, мангало хоададаь мергIилг санна ага а аьге бартала кхетт цхьаца белогвардеец. Дукха бала цунна бIаргаеуш цун топо бозбаь моастагIий.

Эггара тIехьа а, ца ювлаш сецар ШаIипа топ. Цун патронаш кхоачаелар. МоастагIий дикка гарга а гIортийта, сангар чура гIеттар из. МоастагIчунгахьа букъ а берзабаь велла кIалхара воалачул сийлахьа лаьрхIар цо, юхь-духьал а этта цунах латаш валар. Топ айяь тIахьийдлача майрача кIанта цхьатарра топаш техар белогвардейцаша. Мехка сийле лакх а еш, цигга вежар из...

...Овкъара бос болча маьша чокхеши Iерж тIехкарах хьал а елла, юкъметтера лаьца топ бе а йоаллаш, ше ца хоавалийта мамогга карта юхе а теIаш хьийдда маьжлига карта чуийккхар лакхехьа вай вийца ТIой-Юртара Чомакха-наькъен Саге ИбрахIам. Боад болаш латтар. ХIаьта а ерригa аре сийрдаькккхаяр доагача цIеноша.

Валар-м хIанз ИбрахIама вIалла дагалагIацар. Цунна эггара дукхагIа новкъа хиннар шийга патронаш кIезига хилар дар. Ерригаш а нийс патрон мара яцар. Нийс патрон — венна нийс белогвардеец. Уж кIезига бар.

Мичара йоал ца ховш цхьа топ яьлар. Хьайзза говра тIера чувахар белогвардейций отряда-дошлошта хьалхаваьнна воагIа эпсар. Цхьа юкъ яьнначa гIолла цхьаькха а топ яьлар, вежжача аллийсар кхы цхьаькха а белогвардеец. КхозлагIа, диазлагIа, пхезлагIа... Ниссаза яьлар из топ. Цаккха а гIоттаргвоацаш шийлача лаьтта аллийсар нийс моастагI.

— Маьржа яI-кха! Да вала йоаца патронаш, шун даьлаI! — ийккхар ИбрахIамга тIеххьара яьсса патрон ший топа чаккхамо юха аракхессача. — Ма дукха мах бар-кха хIанз яргйолча хIара патрона!

Топ кхийсачун патронаш кхоачаяларах са а кхийна, майрбаьнна тIабоагIар деникинцаш. Кхы пайдана йоаца топ дIа а кхесса, хьалъэккхийтар цо ший йIаьха шалта. Шалта ай а яь тIахьийлар моастагIашта. Топаш яьлар. Меттахьа топ а кхийтта, бартала Iовежар.

КIайбарашта караяхача юрта бийсана чу а баьхка, цIеча партизанаша а гаргарча наха а сийленца дIадехкар цу шинна турпала декъий.

Ах бIаь шу гаргга ха яьннай цу хана денз. Цхьабакъда, байнача дийнахьа денз наьха дегашка баха болабеннача царна карагIаьнна турпала гIулакх халкъа цIаккха а дицлургдац. Сийле хийла турпалий!

Советски Iаьдала 50 шу дизарга

Редактора зам.
А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгIа

5 октябрь, 1966 шу.

РАДИО: 8.25 — Россиеи оперни увертюраш; 8.45 — «Къона тIехье»; 16.00 — Октябра белгалдола музыкальни денош; 16.30 — Литературни передача. «Чапаев» яхача Фурманова романа тIера цхьа дакъа (гIалгIай меттала); 17.15 — В. И. Ленин ваь 100 шу дизарга; 17.30 — Комплексни механизаце экономически эффективность яха беседа (нохчий меттала); 18.23 — «Къаьнарча заман — зенерча гIулакхашта дукьал тIом» (нохчий меттала); 18.35 — Юрта боахема болхлошта доаа концерт.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.00 — Берашта дола фильм; 18.35 — Телевизионни кердадараш (эрсийи гIалгIайи меттала); 19.00 — Даьштеи ноанoштеи. Школьника дей режим; 19.35 — Сигала бос бола троллейбус яха бакъдолчоа тIера хьаийца фильм; 19.50 — Сийлахь цIи тиллийтара тIехь лоаттабу къовсам (гIалгIай меттала); 20.10 — Германски Демократически Республика 17 шу дизарга. Вернер Хольтаца хинна гIулакхаш яха художественни фильм (хьалхара сери); 21.30 — Лоацаметражни фильмай сборник.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора—2-41-23; редактора зам.—2-30-91; бехктохама секретариа, промышленнии, юртбоахамеи, культураи, письмойи отделий—2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23, зам. редактора — 2-30-91; ответственного секретаря—2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революци проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

ЦФ04502. Заказ № 5115.